

Een Betuwsch landman met zijn zoon op reis naar de Amsterdamsche kermis / De reis van Gerrit Meeuwsen en zien zeun noar de Amsterdamsche karmis – J.J. Cremer

Oorspronkelijk (tussen 1853-1877) verschenen onder de titel: Een Betuwsch landman met zijn zoon op reis naar de Amsterdamsche kermis.

Het handschrift in de Koninklijke bibliotheek heeft de titel ‘De boeren naar de Amsterdamsche kermis’ en is gedateerd november 1853.

Boer Meeuwsen gaat voor het eerst met zijn zoon naar Amsterdam. In een voor de 19e eeuw hilarisch verslag worden de belevenissen verteld van een voor de boeren onbekende wereld van het trein reizen, een luxe hotel, de kermis. De rijke boeren geven veel geld uit en zijn blij de volgende dag weer naar huis te kunnen.

1e druk in: Gelderland: Tweemaandelijksch tijdschrift voor Nederlands letterkunde. Tiel, wed. D.R. Van Warmeskerken, 1853. Jrg. 2, dl 2, p. 55-80. Onder de oorspronkelijke titel: Een Betuwsch landman met zijn zoon naar de Amsterdamsche kermis.

2e druk in: Mengelingen. Proza en poezy van Nederlandsche auteurs verzameld door mr. W. van de Poll. Tiel, wed. D.R. Van Warmeskerken, 1853. Jrg. 2, dl 2, p. 55-80.

3e druk in: Betuwsche novellen. Haarlem: De erven Loosjes, 1856. dl. 1. p. 1-40.

4e druk in: De Oostpost, 8, 12, 15, 19 januari 1857. Soerabaya, E. Fuhri en co, 1857. (feuilleton).

5e druk in: Betuwsche novellen. Haarlem: De erven Loosjes, 1860. 2e druk. p. 1-25

6e druk in: Betuwsche novellen. Haarlem: De erven Loosjes, 1869. p. 1-25.

7e druk in: Betuwsche novellen. – Een reisgezelschap. Leiden: P. van Santen, 1877. Romantische werken, dl. 1. p. 49-64. (onder de titel: De reis van Gerrit Meeuwsen en zien zeun noar de Amsterdamsche karmis).

8e druk in: Leidsch dagblad, 20, 22, 24, 27 en 28 april 1885. Leiden: A.W. Sijthoff, 1885. (feuilleton).

9e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden: A.W. Sijthoff, [ca. 1887]. p. 48-63. 6e druk. Vijftig-cents-editie, deel 21.

10e druk in: Wiege-Mie. De rechte Jozef. De oude Wessels. De reis van Meeuwsen. Leiden: A.W. Sijthoff, [1905]. p. 48-63. Leidsche herdrukken, no. 14.

11e druk in: Grietje op 't Heuningsarf, enz. elf novellen. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij., [1909]. p. 48-63. Bibliotheek voor het Nederlandsche volk.

12e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [c.a. 1915]. 7e druk. p. 48-63. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

13e druk in: Londensche herdrukken. Uit de Nederlandsche letterkunde. J.J. Cremer: “uit Betuwsche novellen”. L'echo de Belgique - De stem uit België, 31 december 1915. p. 9-10. London: 55 Russell square W.C., 1916.

14e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [1917]. 8e druk. p. 48-63. Romantische werken. Rode serie.

15e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [1917]. 8e druk. p. 48-63. Romantische werken. Blauwe serie.

16e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [c.a. 1919]. 8e druk. p. 48-63. Vijftig-cents-editie.

17e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap: Wiege-Mie ...[et al.]: Naar de originele uitgave verschenen ca. 1890 bij A.W. Sijthoff – Leiden. Nijmegen: Uitgeverij "Historie", 1982. ISBN 90.6313.015.5. Met een woord vooraf van J. Brouwer. p. 48-63.

18e druk in: Betuwsche novellen, en Een reisgezelschap. Kindle editie. 14 oktober 2014. Productgegevens ASIN: B00OAM12R4. bron-ISBN: 3849542351.

19e druk: Betuwsche novellen, en Een reisgezelschap. E-book 1230002054636 19 december 2017 Adobe ePub. EAN 1230002054636.

20e druk in: Betuwsche novellen, en een reisgezelschap. Apple books. 2017. Epub van uitgave 1880.

21e druk in: Betuwse novellen en een reisgezelschap: o.a.: Wiege-Mie, De rechte Jozef, De oude Wessels en zijn gezin, De reis van Gerrit Meeuwssen en zien zeun noar de Amsterdamse karmis, Een zoogmoeder, De vriend van den huize / van J.J. Cremer. Rotterdam: Calbona Uitgeverij, 2018. Oorspronkelijke uitgave: 1853. ISBN: 978-94-9257594-4 (paperback)

22e druk in: Betuwsche novellen, en Een reisgezelschap. Good press. E-book 4064066311698. 08 februari 2022 Adobe ePub. EAN 4064066311698

Vertalingen

1871: Ein Gelder'scher Landmann mit seinem Sohne auf der Amsterdamer Kermis. Den Hollandischen des J.J. Cremer nacherzählt. In: Westermann's Monatshefte, september 1871. No. 180. Braunsweig: Verlag von Georg Westermann, 1871. p. 640-650. Vertaling Adolf Glaser.

1871: Ein Gelder'scher Landmann mit seinem Sohne auf der Amsterdamer Kermis. Den Hollandischen des J.J. Cremer nacherzählt. In: Westermann's Jahrbuch der Illustrierten Deutschen Monatshefte, band 33, april-september 1871.

1872: Ein Gelder'scher Landmann mit seinem Sohne auf der Amsterdamer Kermis. Den Hollandischen des J.J. Cremer nacherzählt von Adolf Glaser. In: In Hause: Geschichte und Bilder zur unterhaltung und belehrung. Stuttgart: Verlag von Eduard Hallberger, 13^e Heft, 1872.

1880: Gerrit Moser und seinem Sohn Gisbert auf der Amsterdamer Kirmess. In: Holländische Novellen: nach dem Niederländischen von W. Lange, Fr. Schnettler und A. Steinbach. Leipzig: Druck und Verlag von Philipp Reclam jun, [1880]. p. 176-201.

1894: The humour of Holland: translated, with an introduction by A.Werner. Illustrations by Dudley Hardy and others. London: Walter Scott, New York: Ltd. Charles Scribner's sons, 1894. Farmer Gerrit's Visit to Amsterdam p. 184-196.

Gelderland: tweemaandelijks tijdschrift, 1853:

EEN BETUWSCH LANDMAN MET ZIJN ZOON

OP REIS NAAR DE

AMSTERDAMSCH KERMIS,

DOOR

J. J. CREMER.

Gelderland, het bloeiende Gelderland, — hoe veel schoons, hoe veel goeds, hoe veel degelijks levert het niet op. Veel schoons, — wie toch is gevoelloos voor de liefelijke en prachtige natuurfereelen, die het ons te aanschouwen geeft? — Wie ontkent, dat er bij Gelders echte telgen, nog veel goeds, ja nog veel degelijks te vinden is, schoon ook de weelde onzer dagen, den ouden geest tracht uit te dooven? — Wij niet, die de spranken van dien milden, degelijken geest terug mogten vinden, bij onzen braven boerenstand. Bij den Betuwschen landman is het oorspronkelijk Geldersch volkskarakter, het meest bewaard gebleven, en wie er aan twijfelt, het reisje van GERRIT MEEUWSEN met zien zeun GIJS naar de Amsterdamsche kermis moge hem overtuigen van de waarheid onzer stelling.

Voor dat wij onzen lezer dit togtje mededeelen waarschu-

Voor Leesgezelschappen, Leesinrigtingen, enz.

Door de Wedw. D. R. VAN WERMESKERKEN, Boekh. te Tiel, is aan de Geabonneerden verzonden, de eerste, tweede, derde en vierde Aflevering des Tweeden Jaargangs van het **GEHEEL OORSPRONKELIJK TIJDSCHRIFT VOOR NEDERLANDS LETTERKUNDE**, onder Redactie van Mr. W. VAN DE POLL, getiteld: **GELDERLAND**. Inhoudende: behalve Boekbeoordeelingen in het BIJBLAD; PROZA: I. ERNESTINE, Twee Broeders; Novelle. II. J. A. ENGEL, Beelden uit het Leven; Novelle. 4. De Engel der Verzoening. 2. Het Vaderhuis. 3. De twee Bloemenmeisjes. 4. De blinde Speelman. III. J. J. BOESEKEN, geb. PELTENBURG, Koning David was ook eens een herder; Eene vertelling. IV. A. ISING, Een feestelijke intogt binnen Amsterdam (1642). V. JOHs. HK. JONCKERS, Henricus Slatius, Historisch Romantische Schets uit de geschiedenis van het Remonstrantisme in de Over-Betuwe. VI. J. J. **CREMER**, De droom eener moeder. VII. G. HAASLOOP WERNER, Wandelingen over de Veluwe. VIII. J. C. W. QUACK, Fulco van Kleef of de stichting der Abdij van Bern; Historische Novelle (1134). IX. P. DUIJS, De slacon van Elize. X. D. . . L, De valsche Dmitri. XI. J. J. **CREMER**, Een Betuwsch Landman met zijn Zoon op reis naar de Amsterdamsche kermis. XII. L. J. W. TEN BOKKEL, Een oud Vriend. POEZIJ: I. R. C. H. ROMER, Ridder van Tuyl; Geldersch Volksverhaal. II. ANNA, De laatste ure des jaars. III. VERGETEN. IV. E. W. VAN DAM VAN ISSELT, ... V. W. WILLEMSSEN, D. . . . .

Algemeen handelsblad, 6 december 1856:

Bij de Erven LOOSJES, te Haarlem, is van de pers
gekomen en alom verkrijgbaar gesteld:

BETUWSCHE NOVELLEN,

DOOR

J. J. Cremer.

Twee Deelen in een Band, met Vignetten. Prijs f 1.30.

INHOUD. Eerste Deel: I. *Een Betuwsch Landman* met zijn Zoon op reis naar de Amsterdamsche Kermis. — II. Wiege-Mie. — III. De Oude Wessels en zijn Gezin. — Tweede Deel: I. De Regte Jozef. — II. Deine-Meu.

Een uitmuntend BOEKGESCHENK met de aanstaande Feesten en zeer geschikt voor Leesgezelschappen! (19757)

Het lees kabinet, 1857:

Een Betuwsch landman, met zijn zoon op reis naar de Amsterdamsche kermis, is de eerste dezer novellen. Het spreekt van zelf dat de Geldersche boer en zijn zoon, die op reis reeds blijken hadden gegeven dat zij niet tot de touristen van beroep behoorden, te Amsterdam op kermistijd in hun element zijn, als een snoek op zolder. Wij zullen er een klein proefje van mededeelen.

„Jong! — jong! — jong!” dat waren de uitroepen, die vader en zoon Meeuwsen als om strijd deden hooren, toen de komieke pias van Krassée naar het nokje van de tent klom, en daar allergeestigst een kleermaker ging nabootsen. „Jong! — jong! — jong! he’k nou . . . .!” waren de uitvallen, toen Blanus met zijn troep Russische, Italiaansche, Spaansche en Turksche paardenhelden en heldinnen naar buiten kwam, en drierde buiten vertoonde van ’t geen er binnen gebeuren zou. „Luuster! Luuster!” riep Gijs, terwijl hij tevens schier omver werd gestooten door een troepje voorbijdringende kermisgasten. „Luus-

De Oostpost, 8, 12, 15, 19 januari 1857 e.v. (feuilleton):

EEN BETUWSCH LANDMAN MET ZIJN ZOON,

OP REIS NAAR DE AMSTERDAMSCH KERMIS,

DOOR

J. J. CREMER.

Gelderland, het bloeiende Gelderland, — hoe veel schoons, hoe veel goeds, hoe veel degelijks levert het niet op. Veel schoons, — wie toch is gevoelloos voor de liefelijke en prachtige natuurtafereelen, die het ons te aanschouwen geeft? — Wie ontkent, dat er bij Gelders echte telgen, nog veel goeds, ja nog veel degelijks te vinden is, schoon ook de weelde onzer dagen, den ouden geest tracht uit te dooven? — Wij niet, die de spranken van dien milden, degelijken geest terug mogten vinden, bij onzen braven boerenstand. Bij den Betuwschen landman is het oorspronkelijk Geldersch volkskarakter het meest bewaard gebleven, en wie er aan twijfelt, het reisje van GERRIT MEEUWSEN met zien zeun GIJS naar de Amsterdamsche kermis

Vaderlandsche letteroefeningen 1857:

Vooreerst zijn de verhalen zelve ons niet belangrijk genoeg. *Meeusen en Gijs op de kermis* is een afgesleten denkbeeld, dat dikwijls geestiger is behandeld dan CREMER het hier doet; *Wiege Mie* berust alleen en uitsluitend op eene even oude *intrigue* in

Het leesmusem, 1857:

— 170 —

J. J. CREMER den Noord-Nederlandschen CONSCIENCE noemen, en de Gelderschman overtreft zelfs misschien den beroemden Vlaming door de kunstige aeneenschakeling zyner tafereelen, door de kieschheid van zyn penseel.

Eene enkele *Novelle* beviel ons minder : het is die welke tot titel draegt : *Een Betuwsch Landman met zijn zoon op reis naar de Amsterdamsche kermis* : zy zweemt te zeer naar karikatuer; nogtans levert zy menigen trek op, den meester waardig. De heer J. J. CREMER maekt wel eens een al te kwistig gebruik van uitroepings-tekens, punten en groote letters. Wy denken niet, dat hy zich daerover zal willen verontschuldigen met,

Leydsche courant, 31 december 1860:

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 29 December.

De gevierde novellist de heer J. J. Cremer van 's Hage is voornemens op den 23^{den} Januarij aanst. twee van zijne schoonste stukken alhier voor te dragen en wel ten voordeele van het Leydsch patronaat ter ondersteuning van herstelde krankzinnigen. Overeenkomstig de meermalen en van verschillende zijden aan den schrijver te kennen gegeven wensch heeft de commissie van genoemd patronaat hem uitgenoodigd het Leydsche publiek wel te willen vergastien op de lezing der twee Betuwsche novellen *Deine Men* en *een Betuwsch landman met zijn zoon op de Amsterdamsche kermis*, aan welke uitnoodiging door hem welwillend is gehoor gegeven. Wie kent niet deze beide stukken? Wie is niet geroerd geweest door de treffende toestanden in *Deine Men*? Wie heeft niet hartelijk en bijna zonder ophouden gelagchen om de zoo uitnemend komische beschrijving van de lotgevallen en wederwaardigheden der twee eenvoudige maar trouwhartige boeren op reis naar de hoofdstad en te midden van de kermisvreugd aldaar? De heer Cremer zal geene nieuwe novelle voorlezen, maar het genot zal niet minder zijn dan het een der vorige avonden geweest is. Het eigennaardige van Cremers voordragt en mimiek en zijne veelzijdige gaven komen door de lezing dier beide stukken in het helderste licht.

Met het oog en op de toegezegde novellen en op het schoone doel, dat zich de bovengenoemde commissie heeft voorgesteld (het vestigen namelijk van een fonds voor behoeftige krankzinnigen), vertrouwen wij dat de opkomst niet minder talrijk zal wezen dan gewoonlijk en dat de commissie

Nieuwe Rotterdamsche courant, 8 februari 1862:

(1760) De **Derde der Vier Spreekbeurten**, door den Heer **J. J. CREMER**, van 's Hage, dezen Winter alhier, in de Zaal der Maatschappij *Tot Nut van 't Algemeen*, te houden, zal plaats hebben op **Donderdag den 13den Februarij**, des avonds ten 7½ ure precies, en bestaan in het voordragen van

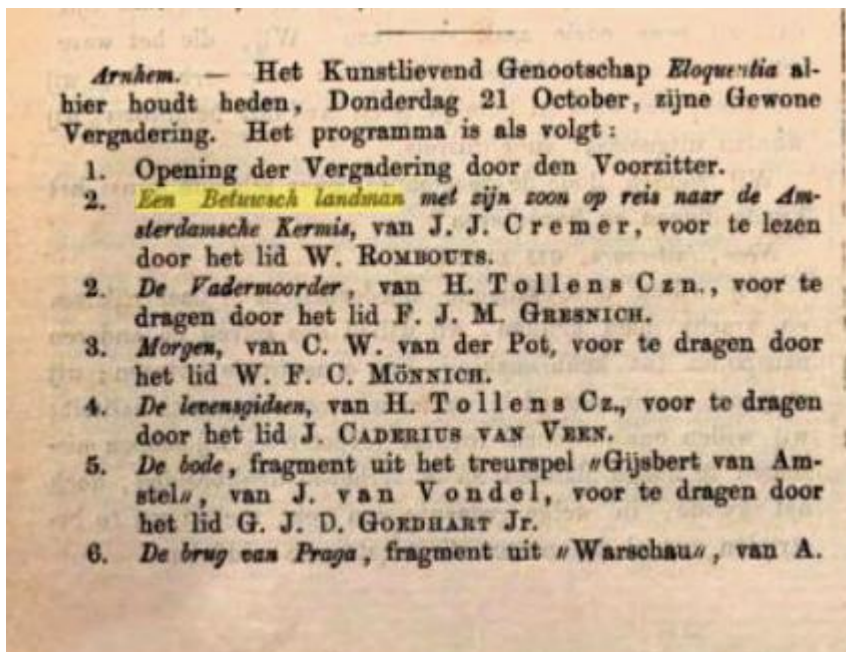
De Ziende; de Oude en de Rijke, van **Binnen** en van **Buiten**, en

De Boeren op reis naar de Amsterdamsche Kermis, Versjes en Vertellingen, in den *Overbetuwschen Tongval*.

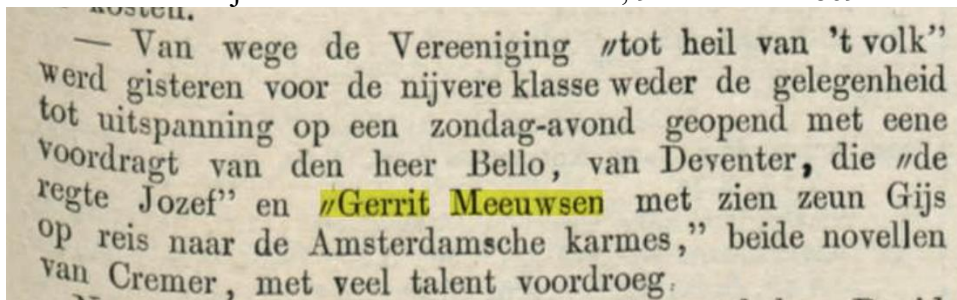
Voor zooverre de plaats zulks toelaat, zullen er voor het bijwonen dier Voordragt afzonderlijke Toegangbiljetten ad f 1.25 bij de Boekhandelaars **M. J. MENSING**, Hoogstraat, 5/386, en **VERBRUGGEN & VAN DUYM**, Hoofdsteeq, van Heden af verkrijgbaar zijn.

Rederijkers weekblad, 21 oktober 1869:

Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant, 9 november 1869:

Westermann's Jahrbuch 1871:

Westermann's Jahrbuch

der

Illustrierten Deutschen Monatshefte.

Ein Familienbuch
für
das gesammte geistige Leben
der Gegenwart.

Dreißigster Band.
Der neuen Folge vierzehnter Band.
April — September 1871.

Brunnschweig,
Druck und Verlag von George Schönermann.
1871.

Ein Gelder'scher
Landmann mit seinem Sohne, auf der Amsterdamer Kirmes.
Dem Holländischen des J. J. Cremer nachgezählt
von
Jdolf Glaser.

Nachdruck wird gerichtlich verfolgt.
Bundessches Nr. 16, v. 11. Juni 1870.

Gelderland, das blühende Gelderland! wie | Der Leser möge uns also nach der gro-
ßen Freude mit tiefem Interesse mit uns | san Ostheim'schen's aufzukommen können.

Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant, 26 september 1871:

— In de September-afl levering van *Westermann's Monatshefte* komt voor een vertaling van Cremer's novelle: „De Geldersche boer en zijn zeun op de Amsterdamsche kermis” Het meesterstuk van Tollens: „*de Overwintering op Nova Zenbla*,” is in Hoogduitsche verzen, in het metrum van het oorspronkelijke, zeer verdienstelijk vertaald

Algemeen handelsblad, 24 januari 1872:

Donderdag 1 Febr. e. k., zal de zaal van 't *Odéon* weder te klein zijn voor den grooten toevloed van stadgenooten, die de gelegenheid niet zullen ongebruikt laten om den heer J. J. **Cremer** nogmaals te hooren. Twee novellen, alhier nog niet door den schrijver voorgedragen, *de Betuwsche boer met zijn zoon op de Amsterdamsche kermis* en *de Betuwsche neef*, vormen het programma. Men zorge bijtijds voor plaatsen.

Het vaderland, 5 februari 1872:

— Zal hier een bierbrouwerij worden opgericht.
Oosterhout, 1 Februari. — In de *Vereeniging* van den avond als spreker op de heer Fikkert, leeraar aan de hogere burgerschool te Tilburg. De spreker deed van 't verhandelde op een kranse en ontwikkelde in vorm zijn gedachten over letterkunde in 't algemeen over kinderpoezie in 't bijzonder, over rederijkers en haren oorsprong en verdere ontwikkeling, hoe bron konden zijn voor veel genot en hoe zij maar veel de kweekscholen waren van den wansmaak. Dat de vijf, zegge vijf rederijderskamers die in de gemeente bestaan, niet vertegenwoordigd zij hadden menigen goeden wenk gekregen, menige luttel dwaasheden aan de kaak zien stellen. Na de spreker de novelle van **Cremer**: *Gerrit met zijn Gijns op de Amsterdamsche kermis*.
Orinchem, 2 Febr. — In de jongste bijeen-

In Hause, 1872:

Harlinger courant, 6 maart 1872:

De laatste bijeenkomst, door de directie der Volksvoorlezingen uitgeschreven, was zoo buitengewoon sterk bezocht, dat het gevoelen zich uitsprak: „Het blijkt alweder dat de Harmoniezaal voor dergelijke groote vergaderingen veel te klein wordt.” De heer Gonlag gaf een wel doordacht en zeer afwisselend stuk over „het wezen der vreugde,” waarin de geachte spreker toonde de kunst te verstaan om een schijnbaar afgetrokken onderwerp een aangenaam gewaad aan te trekken. De bijdrage van den heer Jansen was, het bezoek der beide Meeuwsens op de Amsterdamsche kermis van den novellist J. J. **Cremer**, terwijl de avond werd aangevuld, door de uitvoering van zangstukjes door de leerlingen der 2e burgerschool, — eene aanvulling, die wel in den smaak der hoorders scheen te vallen.

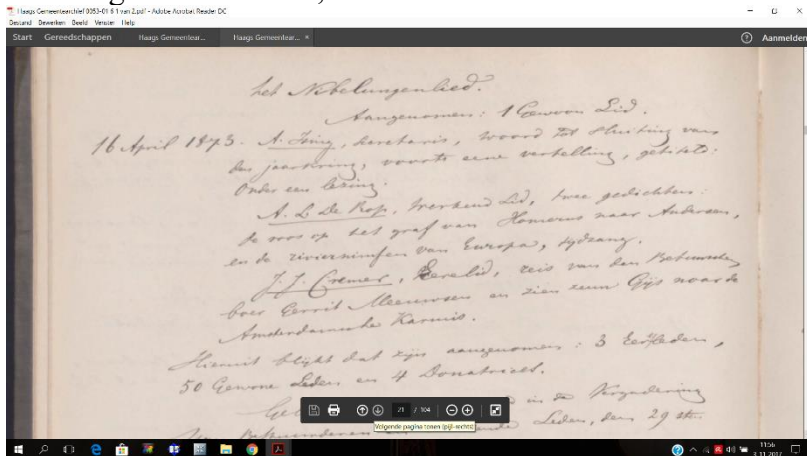
Opregte Haarlemsche courant, 25 november 1872:

Het vaderland, 18 februari 1873:

Oefening kweekt kennis, 1873:

De katholieke illustratie, 1874:

TEUNES KARSTEN EN ZIJNE VROUW IN DE STAD.

Wie onzer denkt niet bij het zien onzer tweede gravure aan Cremers geestige schets, waarin hij ons vertelt hoe „Gerrit Meeuwsen met zien zeun Gijs, naar de Amsterdamsche karnis ging” en hoe hij, ontgoocheld over ’t geen hij zag, eindelijk uitriep: „’k hol niet van die horlepieperie. Da’s ens, moar ’t lest.” Terstond schoot ons **Gerrit Meeuwsen** te binnen, toen wij de pikante gravure zagen met Teunes Karsten en zijne vrouw er op, die ook eens het vaderlijke dorp hebben verlaten, de reis naar de stad gewaagd om daar de wonderen op te nemen, waarvan zij zoo dikwijls hebben hooren spreken.

Zij zijn nu eenmaal in de stad en wie weet of de reis niet reeds een halve eeuw het onderwerp is van de gesprekken aan het haardvuur en van jaar tot jaar is uitgesteld. Eindelijk is het er toch van gekomen en Teunis Karsten en zijne wederkelst willen vooral dien St. Michiel zien, waarvan ze reeds toen ze nog kinderen waren hoorden vertellen.

Voor alle zekerheid heeft Teunes een cicerone genomen, en men behoeft dese slechts te zien om tot de overtuiging te komen, dat hij ’s avonds behalve met de flinke fooi van den rijken boer nog met den inhoud van diens achterzakken naar huis zal gaan. Karsten mistrouwt echter niemand en denkt dat de menschen overal zoo goed, zoo oecavondig en zoo eerlijk zijn als in zijn dorp.

Als Teunes eindelijk bij zijn ouden haard is teruggekeerd zal hij echter niet zoo ontgoocheld zijn als **Gerrit Meeuwsen**, die van de Amsterdamsche schoonheden verklaarde: „dat is d’er den beuk vol van had,” terwijl zijn zeun Gijs zeide: „dat ’t smerrig was.”

Nee, men ziet op de gelaatstreken van het oude paar, dat ze in volle bewondering zijn en als de overige curiositeiten hen zoo goed bevalen als de moedige St. Michiel, dan zullen zij geheel hun leven over al het schoone, dat ze in de stad te zien kregen, weten te vertellen; doch als Karsten zich daarna herinnert dat hij, op die expeditie, zijn zilveren tabaksdoos, zijn rood geruiten zakdoek en daarenboven eenige zijner klinkende schijven kwijt raakte, dan zal hij evenals Gerrit zeggen: „da’s te arg, da’s te arg!”

Hoe het zij, het tafereeltje is als vinding en type inderdaad een juweeltje. Karsten en zijne vrouw zijn prachtig, en de cicerone is als in de natuur gevonden.

N.G. van Kampen – Bloemlezing uit Nederlandsche prozaschrijvers, 1875:

DE BLOEMLEZING

UIT

Nederlandsche Prozaschrijvers

—TEN Vervolg— OF DIE VAN

N. G. VAN KAMPEN,

VERKORT DOOR

D. VEEGENS.

(Vrijd. Schied.)

(UIT SCHRIJVERS VAN DEN JONGSTEN TIJD).

Tweede vermeerderde druk.

NED.
LETTERK.

AMSTERDAM,
P. N. VAN KAMPEN & ZOON.
1875.

J. J. CREMER.

Twee Betuwsche boeren op reis naar Amsterdam.

„G’en merrege,” klonk het duo van vader en zoon.
„Goeije morrege, vrindjes,” was het bescheid van den stationsklerk, die aan een tafel zat te cijferen.

Meeuwsen trok de wanten uit, haalde het dubbeld gekaste uurwerk te voorschijn en zeide: Zou ’t zoo om de tied zin dat de spoorweg kommen mot?”

„Da’ wee ’k niet,” antwoordde Gijs, die meende dat voder ’t hum vroeg.

„De klerk, ’n vriendelijk mensch, begreep, dat de vraag tot hem gerigt was, en zeide: „Ha! vrindje gij wilt zegge de spoortrein, ja! dat zal zoo omme de tied heenloope weet je, nog een dertien, veertien, vijftien minuitjes; waar gaat de reis heen?”

„Naar Amsterdam,” antwoordde Meeuwsen.

„Amsterdam derde klasse?” vroegde de klerk.

„Dardo klas, wat zou dat?” zei **Gerrit**.

[bespreking] Gedichtjes van J.J. Cremer. - Amsterdam G.L. Funke 1874. In: Vaderlandsche letteroefeningen, Jaargang 1875. P. 113-117.

Het zal ongeveer vijftien jaar geleden zijn, dat ik, destijds Rotterdamsch gymnasiast, den heer Cremer mocht hooren lezen in eene vergadering van de Maatschappij: Fraaie kunsten en wetenschappen. 't Was

voor mij en mijne vrienden een amusante avond. Vóór de pause hoorden we de grappige geschiedenis van twee boeren die de Amsterdamsche kermis bezochten, de boertige novelle, die op een enkele plaats de Rotterdamsche schoonen een blosje joeg op het gelaat - zoo hoorden we later, - maar die ons kostelijk vermaakt had. Verschillende grappige tooneeltjes uit die novelle werden de volgende dagen druk door ons besproken, en enkele gezegden bleven woordelijk in onzen mond leven, b.v. die naïve vraag van den zoon, of hij, toen hem door den kellner van het logement zijn kamer was aangewezen, ook op die van zijn vader komen mocht: 'mag dat vader?'

Na de pause hoorden we: De ziende, een der schoonste gedichtjes, die uit de pen van Cremer gevloeid zijn. Die ziende is een 'errebeidsjongen', een 'schrumpelig kerlje, ze zeggen as 'pompwoater schroal' maar die toch gelukkig is. Hij is niet jaloersch op den rijkdom van boer Hannes, bij wien hij dient; zelfs niet op Kobus, die met Hannes' dochter mooi Mieke mag vrijen in 't priëlke, want hij mag dat alles zien; want, wat hem ook ontbreekt, zijn oogen 'die hebben 't rejoal'.

Nadat Cremer dit versje had voorgedragen op zijne bekende, uitstekende wijze, liet zich een luid handgeklap hooren, waaraan wij, jongere hoorders, niet het minst deelnamen.

[...]

Welnu, zonder nog aan de romans van Cremer te denken, als novellenschrijver mag ook hij genoemd worden een machtig tovenaer, die uit het niet allerlei gestalten doet oprijzen; en wie hem eenige zijner beroemdste novellen heeft hooren voordragen, die zal hier of daar die boeren en boerinnen terugvinden, als hij de dorpen van ons platteland bezoekt.

Wat mij betreft, zoo dikwijls een garçon in een hôtél mij op de trappen vooruitwipte, moest ik altijd denken aan dien kellner, die te Amsterdam de twee boeren voorging, nadat hij hunne valiezen had overgenomen - eene vriendelijkheid, waarover die vader en zoon ten hoogste getroffen waren; en als ik tegen een hek van een weiland of tegen de deur eener boerderij een mageren boerenknecht leunen zag, dan stond de 'schroale errebeidsjongen' plotseling voor mij.

In het vorig jaar kwam een elftal verzen van Cremer, onder den nederigen naam van 'Gedichtjes' bij G.L. Funke uit. Tot mijn vreugd vond ik mijn vriend er in terug. En hij is mijn vriend gebleven. Dit versje met twee andere: de Rijke en de Oude beschouw ik als een schoon en lieflijk klaverblad, dat boven de acht anderen zich verheft. Gaarne wil ik gelooven, dat ook elk dezer laatsten, voorgedragen door Cremer zelf, genoeg zal geven, maar dat bijzonder talent moet bij eene beoordeeling zooals deze niet in rekening gebracht worden.

Wanneer ik vraag naar de letterkundige waarde, dan moet, wat sommigen betreft, mijn antwoord zijn: die waarde is gering. Zoo: Of het mooi was? een versje, waarin eene wandeling van een 'rijmertje' door den Haag wordt beschreven. Het rijmertje ziet allerlei dingen en komt allerlei menschen tegen: het jonge groen; de bloemmarkt; eene moeder met een lief kind; prachtige winkels; bruidsuikers; radijs; een jong paartje op reis; een oud vrouwtje met haar zoon, een zeeman - en maakt bij al, wat hij ziet, eenige opmerkingen.

Zoo: het IJs, eene treurige geschiedenis, waarin eene moeder, alleen tehuis zittend, sterft, nadat schouwsteen en dak haar boven 't hoofd zijn weggewaaid, en de vader, die twee kinderen in eene slede door de sneeuw duwt, zijn zoon verliest in het ijs, zoodat van dit gezin alleen de vader met het dochttertje achter blijft. Als korte toepassing volgt ten slotte eene herinnering aan de Dames en Mijnheeren, dat, als zij in hun zalen hun portie ijs eten, misschien de armoede treurt, omdat - Dames en Mijnheeren, uw ijs het hunne niet is.

Deze woordspeling kan mij, evenmin als hetversje zelf, bevallen.

Joapik Peter van Huunse op de Zulvere Brulleft van den dommenei van Randik - ziedaar een stukje, half proza en half poëzie, dat, evenals de beide vorige, had kunnen gemist worden in dit bundeltje, zonder dat Cremer's roem als dichter daardoor iets zou verloren hebben. Dat stukje is eene grappige voordracht van

een boer, die een predikant komt geluk wenschen met diens zilveren bruiloft, op het oogenblik, dat de gasten reeds zijn gezeten. Het boertje is zeer op zijn gemak, drinkt een glas Champagne uit, neemt een stuk taart en wenscht onder de hand den dominé een lang en gelukkig leven toe. Ik wil gelooven, dat dit versje door een der gasten, die het Betuwsch dialect spreken kan, op eene bruiloft in costuum voorgedragen, allen amuseeren, en dat het een der aardigste grappen zijn zal. Als een 'ouder-onsje' waardeer ik het hoog; maar - in dit bundeltje? Cremer heeft ons door zijne novellen zoo verwend, dat wij van hem altijd iets keurigs verwachten.

[...]

Maar het grootste genoegen werd, zoo als ik reeds opmerkte, verschaft door de Ziende, de Rijke en de Oude. Den Ziende stelde ik den lezer reeds voor. De Rijke is eene jonge boerenmeid, die op den rug in 't hooi op het land eens uitrust, de handen boven de oogen, voor de felle zon en 'de been' wied gestrekt.' Mieke ligt daar best en heeft gelegenheid, over al wat zij ziet, op haar manier te philosopheeren. Eerst denkt ze aan Piet, den knecht, die haar zoo zacht 'um 't kinneke striekt' en zoo 'zuutjes fluustert', en, als zij dan wat slapen wil, hoort ze het rijtuig van den 'b'ron', dat langs den dijk rijdt en ziet ze den jonker voorop, naast den knecht. Die jonker heeft haar eens 'Mooi Mieke' genoemd, en dat kan ze maar niet vergeten. Hij schijnt nog niet te vrijen. Als hij eens...en Mieke, voortsoezend, stelt zich voor als 'brenes', mooi gekleed, in een prachtig kasteel wonend, een echte 'Mavrouw'. Maar als zij verder bedenkt, dat zij dan ook als barones zou moeten leven en geen boerinnen-werk meer kunnen doen en geen 'broaj-appels, heit uut de vuust' eten en zooveel meer missen, dat haar nu zoo lief is, dan verlangt zij niet meer naar den jonker, maar naar Piet den knecht, en voelt zich, met hem, al zijn zij beide arm, 'de wereld te riek'.

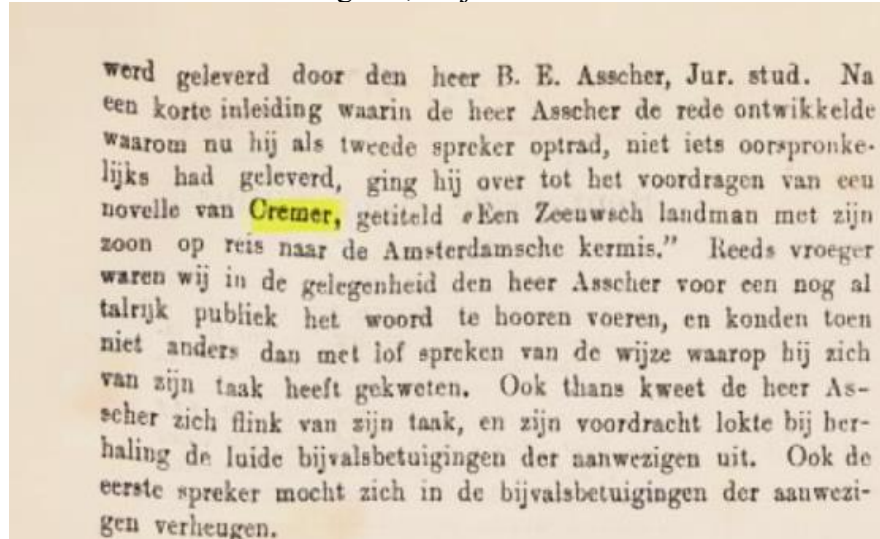
Dezelfde frischheid en natuurlijkheid, als die we in dit versje liefhebben, komen ons tegen uit de Oude. Hier wordt ons met fijn penseel

[...]

Dergelijke versjes kunnen niet anders dan een weldadigen invloed achterlaten. Die arbeidsjongen, die boerenmeid in 't hooi, deze tevreden oude vrouw - zij staan naast zooveel personen uit Cremer's novellen vriendelijk en lachend voor ons. Deze gedichtjes, gelezen en herlezen, blijven hunne waarde behouden, want zij stellen ons typen uit ons volksleven voor, vol natuur en waarheid.

Eere den man, die, door zijne geschriften, aan ons volk een milden levensernst, een waren levensmoed, een blijden levenslust predikt! Eere den man, wiens poëzie 's levens proza niet miskent, wiens proza de poëzie des levens aan zoo velen te genieten geeft!

Weekblad Israelitsch huisgezin, 12 januari 1877:

werd geleverd door den heer B. E. Asscher, Jur. stud. Na een korte inleiding waarin de heer Asscher de rede ontwikkelde waarom nu hij als tweede spreker optrad, niet iets oorspronkelijks had geleverd, ging hij over tot het voordragen van een novelle van Cremer, getiteld 'Een Zeeuwsch landman met zijn zoon op reis naar de Amsterdamsche kermis.' Reeds vroeger waren wij in de gelegenheid den heer Asscher voor een nog al talrijk publiek het woord te hooren voeren, en konden toen niet anders dan met lof spreken van de wijze waarop hij zich van zijn taak heeft gekweten. Ook thans kweet de heer Asscher zich flink van zijn taak, en zijn voordracht lokte bij herhaling de luide bijvalsbetuigingen der aanwezigen uit. Ook de eerste spreker mocht zich in de bijvalsbetuigingen der aanwezigen verheugen.

Dagblad van Zuid Holland en sGravenhage, 2 november 1877:

Bij **P. VAN SANTEN**, te LEIDEN, is verschenen het eerste deel van:

J. J. CREMER'S ROMANTISCHE WERKEN.

Met het photographisch Portret en een voorbericht van den Schrijver.

Inhoud: Wiege-Mie. — De rechte Jozef. — De oude Weessels en zijn gezin. — De reis van **Gerrit Meuwissen** en zien zeen naar de Amsterdamsche kermis. — Deise-Meu. — Eine Zoogmoeder. — De Fransche komiek en de douairière. — De vriend van des huise. — Het einde. — Ritter's Haus.

Prijs in keurig gesteedrukt onslag **f1.50**, in fraaien blauw linnen stempelband **f1.90**.

CREMER'S Romantische Werken, complete uitgave, door den auteur herzien, zullen verschijnen in 60 afleveringen à **30 Cents** of 12 deelen à **f1.50**.

Aan de Intekenaars wordt gratis aangeboden, ter hunner keuze, een der kapitale Staalgravures van **H. SLUIJTER**, naar de Schilderijen van **JOZEF ISRAELS**: **Huiselijk Leed en Na den storm**.

Voor hen, die deze uitgave wenschen te bestemmen voor Feestgeschenk, waartoe ze zich bijzonder eigent, disse het bericht, dat het 2e Deel **vóór St. Nicolaas** het licht zal zien. (15026)

Nieuws van den dag, 10 november 1877:

Odéon. Vrijdag 23 Nov. Voordr. van den Heer J. J. **Cremer**: *Japik en Pleuntje, de Boeren op de Amsterdamsche kermis.*

Nieuws van den dag, 14 november 1877:

VOORDRACHT
van den Heer J. J. **CREMER**,
Vrijdag 23 November, in **ODÉON**,
Japik en Pleuntje (4638)
en De Boeren op de Amst. Kermis.

Nieuws van den dag, 26 november 1877:

Voor een zeer talrijk gehoor hield gisterenavond de heer J. J. Cremer in Odéon een voordracht. Ditmaal evenwel droeg de spreker een zijner novellen voor, geschreven in het Scheveningsch dialect. Het was die van *Japik en Pleuntje*. De novelle vertelt de geschiedenis van een opgeschoten bengel, die door een samenloop van omstandigheden met het lieve Pleuntje bij een zwaren zeedamp verdwaalde in het duin en zodoende »een onrust van een kaebel« veroorzaakte. Pleuntje, »wier vader een man was met'n graet« — wat zooveel als »met geld« beteekent in het Scheveningsch dialect, weder zoo wonderlijk goed door den heer Cremer gesproken — wordt later Japiks wijfjen. De kracht dezer novelle rust in het dialect waarvoor de heer Cremer een zeldzame gave bezit. De inkleeding is volgens onze opvatting aan eenige bedenking onderhevig. Na de pauze vergaste de spreker zijn toehoorders op zijn vermakelijke: »Over-Betuwsche boeren op de Amsterdamsche kermis.«

Courant van Maassluis, het Westland en Rozenburg, 28 november 1877:

ROZENBURG, 26 November. Vrijdag j.l. hield de Vereeniging van nuttige kennis haar eerste vergadering. Door bijzondere omstandigheden trad de Rederijkerskamer Tollens niet op, zooals men gehoopt had. Was men hierdoor eerst in groote gelegenheid, de heer Nienhuis, president van Tollens, toonde zich, ter elfder ure uitgenoodigd, bereid de leesbeurt op zich te nemen. ZEd., die reeds voor de derde maal in onze Vereen. optrad, droeg op een uitmuntende wijze het geestige stukje van Cremer voor: »Een reisje naar de Amsterdamsche kermis door een Geldersche boer en zijn zoon.« Door de keurige voordracht genooten allen, ook zij die met het stukje reeds bekend waren, en de lachspieren werden niet weinig in beweging gebracht.

Arnhemsche courant, 3 maart 1879:

* Druten, 7 maart. Op de vergadering van ons departement van het Nut, die hier gisteren avond werd gehouden, trad als spreker op de heer mr. R. M. Ribbius uit Wamel. Deze droeg vóór de pauze een novelle van Cremer voor, getiteld: »De reis van Gerrit Meeuwsen en zijn zeun naar de amsterdamse kermis.« Na de pauze schtste dezelfde spreker »Een huwelijk langs den meer en meer gebruikelijken weg«, terwijl de heer L. van der Sijp nog reciteerde een navolging van den »Zelfmoordenaar« Piet Paaltjens

Tubantia, 9 maart 1881:

Heden avond hield de heer P. H. Lamberts Jr. van Amsterdam in de concertzaal der Sociëteit alhier eene alleronderhoudendste voordracht voor een zeer talrijk opgekomen publiek. Het eerste gedeelte werd voornamelijk ingenomen door eene der Overbetuwsche novellen van den heer J. J. Cremer getiteld: »De rechte Jozef", dat in den eigenaardigen trant van den schrijver zeer natuurlijk werd weergegeven. Na de pauze droeg de talentvolle spreker voor eene andere novelle van Cremer, namelijk: »De reis van **Gerrit Meeuwsen** met zien zeun naar de Amsterdamsche karmis". Alleraardigst werden de verschillende ontmoetingen en gewaarwordingen van de eenvoudige landlieden beschreven. De indruk van genoemde stukken was allergunstigst, evenzeer als van de kortere gedichtjes, die de spreker mede ten beste gaf. Het publiek toonde duidelijk zeer voldaan te zijn en zal zeker het met ons eens zijn als wij met een »tot weerziens" van den geachten spreker scheiden.

Vlissingsche courant, 3 juli 1881:

voor het leepende seizoen later van dat gewoosje voor smitsdijgers, onafhankelijk van het Bestuur, deed hij mede dat deze eerste uitroeping welken men worden gevolgd door een Volkeconcent en riep hij een hartelijk welkom toe aan de opgekomen hoorders.

Als eerste spreker trad op de Heeren Sibben, die tot oorkomen zijn lezing had gekozen: »Voed uw kinderen op." Daarna werd door den Heer Damsse voorgedragen. Een **Reis van Gerrit Meeuwsen** met zijn zeun naar de Amsterdamsche Karmis van Cremer.

Meest het publiek al niet in een grooten getale zijn opgekomen, als men vroeger wel eens zag, het was — zooals de Voorzitter bij het sluiten der Vergadering bewijst — een dankbaar publiek: beide sprekers hadden zich moogen verheugen in de onverleende belangstelling, waarmede de hoorders hen van het begin tot het einde hadden gevolgd.

Op Dinsdag 10 Feb. '81 had het in de

Jaarboekje van het Nederlandse vredesbond, 1881:

»De beste manier om CREMER's helden en heldinnen te leeren kennen, te leeren liefhebben, was CREMER te hooren voordragen. Dan bleek het duidelijk, dat ze uit de volle natuur, uit het volle menschenleven te voorschijn traden. Het was onmogelijk met een ernstig gelaat »**Gerrit Meeuwsen** en zien zeun" naar Amsterdam te vergezellen, van het eerste moment af, als ze met plaatsbiljetten voor den eersten rang naar den derden verwezen worden, en de oude boer mompelt »slechte woar veur 't geld!" tot op het oogenblik als ze in de omnibus zittend door den konducteur worden gevraagd: »Waar motten de heeren wezen?" en de zoon antwoordt: »Op de karmis, nie woar, voader?"

Nieuwsblad voor den boekhandel, 19 december 1882:

Door mij is aangekocht van J. J. CREMER:
BETUWSCHE NOVELLEN.

Inhoud: Een Betuwsch landman met zijn zoon op reis naar de Amsterdamsche kermis. — Urege-Mie. — De oude Wessels en zijn gezin. — De rechte Jozef. — Deine Men.

EEN REISGEZELSCHAP I.

Inhoud: Eene zoogmoeder. — De vriend van den huize.

EEN REISGEZELSCHAP II.

Inhoud: Ritter's Haus. — De Fransche komiek en de douairière. — Het einde.

Elk deeltje à 50 cents.

Aanvragen gelieve men dus voortaan tot mij te richten.

Leiden.

A. W. SITHOFF. [5153]

Nieuwe Veendammer courant, 10 februari 1883:

Oude Pekela, 8 Febr. De derde volksvoordracht gisterenavond in 't gewone lokaal gehouden, was, niettegenstaande de strenge koude, uitmuntend bezocht. Als spreker trad op de heer *B. G. Borgesius*, die zijn gehoor bezig hield met eenige voorname zaken uit de »gezondheidsleer" en een afschuwend woord sprak tegen de »kwakzalverij." De heer *K. Groustra* reciteerde het gedicht van *Helvetius v. d. Bergh* »de Gelukkige", terwijl de heer *H. Croese* voordroeg een fragment van een reis van **Gerrit Meeuwssen** en zijn zoon *Gijs* naar Amsterdam, door *J. J. Cremer*.

Zutphensche courant, 12 maart 1883:

Neede, 9 Maart. Gisterenavond trad in onze laatste Nutsvergadering in dit seizoen als spreker op de heer dr. *Herderschee* van Borculo. Genoemde heer wist door de schoone voordracht van eene der keurigste novellen van Cremer, getiteld: »Kruzemuntje", de aanwezigen aangenaam en nuttig bezig te houden. Na de pauze vergastte hij ons op een andere novelle van denzelfden schrijver, nl.: „**Gerrit Meeuwssen** en zijn zoon *Gijs* op reis naar de Amsterdamsche kermis", waardoor hij de lachspieren van het publiek niet weinig in beweging bracht en luide toejuichingen mocht inoogsten.

Nieuwe Veendammer courant, 12 december 1883:

WILDERVANK 11 Dec. In de heden avond gehouden vergadering van de Afdeeling »Wildervank» der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen trad als spreker op de heer *Lamberts* van Amsterdam. Het eerste wat hij voordroeg, was eene novelle van *Cremer*, getiteld »De rechte Jozef» die, op zich zelf eenvoudig, door de keurige voordracht boeiend werd. Daarna gaf spreker het verhaal van *Cremer*, getiteld »**Gerrit Meeuw-**sen op reis naar de Amsterdammer kermis», alsmede een paar stukjes, als »Dito», »Hoe ik 't dansen geleerd heb» en een paar gedichtjes van B. v. Meurs ten beste, die alen uitstekend werden voorgedragen en zeer in den smaak vielen van het aanwezige publiek, dat niet zeer tlijk was opgekomen.

Hoornsche courant, 29 maart 1885:

Onze vroeger uitgesproken verwachting, dat de avond van 25 Maart jl. voor de leden van het hier gevestigde nutsdepartement een hoogst aangename zou wezen is niet beschaamd. De heer *Lamberts* van Amsterdam, die op genoemden avond als spreker optrad, verstaat de kunst van voordragen. Door stem en gebaren weet hij den beoogden indruk volkomen teweeg te brengen en aan den inhoud van het door hem voorgedragene ten volle recht te laten wedervaren. 't Waren oude bekenden die hij ten tooneele voerde. Twee novelle of beter gezegd twee schetsen van *Cremer*, *de rechte Jozef* en ***Gerrit Meeuw-***sen en zijn zoon *Gijs op reis naar de Amsterdamsche Kermis*, afgewisseld door een paar comische gedichten een *ijs-stukje* en *Napoleon Bonaparte*.

Leidsch dagblad, 20 en 22 april 1885 (feuilleton):

LEIDSCH DAGBLAD.

PRIJS DEZER COURANT:

Voor Leiden per 3 maanden..... f 1.10.
 Franco per post..... f 1.40.
 Afzonderlijke Nummers..... f 0.05.

Deze Courant wordt dagelijks, met uitzondering
 van Zon- en Feestdagen, uitgegeven.

PRIJS DER ADVERTENTIE:

Van 1—5 regels f 1.05. Iedere regel meer f 0.17½.
 Grotere letters naar plaatsruimte. — Voor het inco-
 mmen buiten de stad wordt f 0.10 berekend.

FEUILLETON.

1) **Een Betuwsch Landman met zijn Zoon**
 OP REIS NAAR DE
Amsterdamsche Kermis.
 NOVELLE VAN J. J. CREMER.

Gelderland, het bloeiende Gelderland, — hoe veel schoons, hoe veel goeds, hoe veel degelijks levert het niet op. Veel schoons, — wie toch is gevoelloos voor de liefelijke en prachtige natuurfereelen, die het ons te aanschouwen geeft? — Wie ontkent, dat er bij zijn echte telgen, nog veel goeds, ja, nog veel degelijks te vinden is, schoon ook de weelde onzer dagen, den ouden geest tracht uit te dooven? — Wij niet, die de spranken van dien milden, degelijken geest terug mogen vinden bij onzen braven boerenstand. Bij den Betuwschen landman is het oorspronkelijk Geldersch volkskarakter niet het minst bewaard gebleven, en wie er aan twijfelt, het reize van Gerrit Meeuwzen met zijn zeun Gijs naar de Amsterdamsche kermis, moge hem van de waarheid onzer stelling overtuigen.

Voordat wij onzen lezer dit tochtje mededeelen, waarschuwen wij hem, dat de karakters naar het leven zijn geteekend en dat hij derhalve niet te veel moet schrikken, zoo onze brave Gerrit soms toont nog al gras op de tanden te hebben, of zich wat al te plomp uitdrukt. Dat ligt zoo in zijn aard, en wij mogen dien in onze schets niet verloochenen. De lezer volg ons dan naar de groote keuken van Gerrits aanzienlijke hoeve.

„Wat?" vroeg Gerrit.
 „Mijntje," zei Gijs, terwijl hij zich bukte om een doelloos voorwerp op te rapen, waardoor hem 't bloed zeker naar het voorhoofd liep.

„Wat zou die, Gijake?" vroeg de moeder.
 „Och! — weetje," zei de zoon: „zie je, die weet 'r nog niks al."

„Da 'j mee gaat?" vroeg Gerrit.

„Nee," antwoordde Gijs.

„He 'k van m'n leven!" hernam Gerrit.

„Och! joa, zie, weetje vader, zie — 'k was zoo benauwd dat ze bedouwd zou zin," zeide Gijs weder, en besloot: „'k Zou wel is — naar 't derp willen."

„En de wringel steet al op toafel!" sprak Meeuwzen: „be 'k ooit zoo'n jong!"

„Za 'k maar?" zeide Gijs met een innemend, vriendelijk, vragend gezicht.

„In 'n kertier weerom," beval de vader.

„In 'n kertierke," zeide de zoon, en opstaande trok hij de klompen aan, sloeg de pet in den nek, verliet de woning, en liep — naar Mijntje.

Onder 't loopen had Gijs besloten om bij Mijn maar met de deur in huus te vallen, en, toen hij dus bij oom Kreezel de kamer binnentrad, sprak hij tot het vereenigde gezin een: „G'n avond!" en zich voor Mijntje plaatsende, vervolgde hij in eenen adem: „Mijn, 'k goai mergen met vader naar d'Amsterdamsche kermis, 'k kom oe g'n dag zeggen, 'k zal wat veur oe meebrengen, heur ie."

Mijntje had het duidelijk gehoord, en Kreezel en de vrouw en de twee andere dochters, en de drie zeuns, en de twee meiden, en de drie knechts ook, misschien de keeshond, die bij 't vuur lag, nog bovendien; deze brak ten minste 't eerst het stilzwij-

„As je — me — maar — niet — vergét," hikte Mijntje.

„Nee, verechtig niet," betoogde Gijs.

„D'r zin d'r doar zoo veel," zeide Mijntje, waarschijnlijk met het oog op hare sekse.

„Joa," knikte Gijs toestemmend, „'k mot vort," zeide hij nogmaals op 't horlozie ziende. „G'en oavend soam. Nou, Mijn, bouw oe kerstand."

Schuw keek de minnende jongeling in 't rond en wilde reeds vertrekken toen zijn uitverkorene opstond, naar hem toskwam, heel dicht — en de aanwezigen hoorden een tamelijk hard, sjillend, sissend of smakkend geluid, zoo bijna als waarop de lieve muschjes ons soms vergasten, waarop hij besloot: „Nou, Mijn, atjuus, overmergen zin we d'r weér!"

't Horlozie was spoedig in 't vest, en de eigenaar op weg naar 's vaders huus, waar ie bek af oankwam.

Meeuwzen met de vrouw, de meiden en de knechts, zaten nog aan de wringel met het brood en de koffie, toen Gijs binnentrad.

Na den maaltijd was er nog 't een en ander te bepraten.

Kees, een der knechts, zou om vier uren met 't kerreke kloar zin, om den boer en zien reu naar t stoarsion op de Vêltu te voeren.

Moeder Grietje pakte pruttelende den boerenreiszak met 't zilveren slot, en Gerrits laatste woorden waren voordat hij insliep: „Nee, dat wi 'k d'r nog is van hebben; 'k zie overal gewest: in Oaren, — in Nimwêgen, — in Zutten, overal! maar in Amsterdam — nee! dat spul wi 'k ook is zien!"

Wat er 's nachts gedreumd wier? — Wij weten het niet.

Middelburgsche courant, 27 januari 1886:

— Te Oostburg hield Zondagavond **de heer De Buisonjé** zijne tweede volksvoorlezing in dezen winter. **De** zaal was te klein om **de** hoorders te bevatten, die in zoo grooten getale waren opgekomen, dat enkelen teleurgesteld moesten teruggaan. Spreker vertelde **De reis van Gerrit Meeuwzen en zijn zoon naar de Amsterdamsche**

kermis van Cremer in Vlaamschen tongval na. Dat hij den juisten toon getroffen en zijne stukken goed gekozen waren, bleek uit den algemeenen bijval, dien hij mocht verwerven.

Na eene pauze, besloot spreker met **de voordracht van: Jan Jansen, van N. Beets.**

Zutphensche courant, 10 maart 1887:

Geesteren, 9 Maart. Gisterenavond droeg de heer H. J. Garritsen in „Nut en Genoegen” voor: „Een Betuwsch landman met zijn zoon op reis naar de Amsterdamsche kermis”, van Cremer; de heer W. Lappenschaar „Jan de Kaartspeler” en de heer D. J. Lubbers „Een brief van Mannus Gait Snook an zien zünne Gait Mannus, millesjean te Vlissingen” en „Een photographie”, beide van F. D. H. Postmeter. De genoemde heeren hadden satisfactie van hun werk, daar, bij wijze van spreken, sommigen soms den buik vasthielden van 't lachen. De heer Krienen droeg een paar stukjes van de Genestet voor.

Rotterdamsch nieuwsblad, 6 december 1887:

Stadsnieuws.

De Rotterdamsche Smidsgezellen Vereeniging „St. Eloy” bood Zaterdagavond ter viering van den St. Eloy-dag (1 December) aan hare leden met familie en enkele genoodigden een gezelligen avond aan.

Gezellig mocht die bijeenkomst van het begin tot het einde worden genoemd, een gulle vrolijkheid paarde zich aan een aangename, vriendschappelijke toon.

De heeren Corné Immig Jr., R. G. Crevecoeur en H. Kolkmeijer hadden, zooals reeds meermalen is geschied, hunne muzikale gaven ter beschikking gesteld en gaven respectievelijk op orgel, piano en viool een aantal stukken te hooren, die zoo wel door inhoud als door uitvoering waardeering verdienden, en die dan ook verkregen.

De heer W. G. Van der Horst wist de vroolijke, opgewekte stemming nog te verhoogen door de voordracht van een drietal stukjes twee van onze onvergetelijken J. J. Cremer en een van Th. Lohuijzen, waarmede hij, vooral met het eerste en zeker wel het meest bekende „De reis van Gerrit Meeuwzen en zien zeun naar de Amsterdamsche kermis” luide toejuichingen inoogtte.

Bij het begin en bij het einde der bijeenkomst werden door de aanwezigen gezamenlijk een tweetal liederen gezongen en wij gelooven de verzekering te kunnen geven dat allen hoogst voldaan huiswaarts keerden en den medewerkers zeker een hartelijk „tot weerziens” hebben toegeroepen.

Zierikzeesche courant, 21 januari 1888:

Voor de pauze werd door hem voorgedragen eene novelle van Cremer, get. „Gerrit Meeuwssen met zien zeun Gijs op reis naor de Amsterdam-sche karmis”. Daarna droeg hij voor „De gevangenwagen” van Snieders, en ten slotte vergastte hij ons op „Een Scheeravontuur” van Justus van Maurik.

[illegible]

Zutphensche courant, 9 december 1889:

Barchem, 5 Dec. De tweede lezing in dit seizoen, die hier gisteravond gehouden werd, was druk bezocht. De heer Telders uit Borculo, die als Spreker optrad, heeft ons een genoeglijken en onvergetelijken avond bezorgd en door zijne voortreffelijke wijze van voordragen getoond, dat hij zijne toehoorders weet te boeien.

Achtereenvolgens werden door hem voorgedragen: eene novelle van Cremer, get. „Gerrit Meeuwsen met zien zeun Gijs op reis naor de Amsterdamsche karmis“. „de Gevangewagen“ van Snieders en „Een scheeravontuur“ van Justus van Maurik.

Den heer Telders zij onze dank toegebracht en wij roepen hem een „tot weerziens“ toe.

De Tijd, 29 april 1890:

De heer F. H. Lamberts jr. nam op zich genomen, na dit serieus gedeelte van den avond den leden een paar genotvolle uurtjes te verschaffen, en hij is daarin volkomen geslaagd. Als recitator, acteur, mag men wel zeggen, — want mimiek, gebaren, stemnabootsingen, niets laat te wenschen —, is hij overigens geen onbekende en onbeminde. Hij vergastte ons op: „De slag van Waterloo“, uit de Herinneringen en Portretten van Otto; een grappig gedicht van Van der Horst, waarin de bekende anecdote: „Napoleon-Boonapart“ is uitgewerkt; „Oom Jan“, van Haversmit, en „De reis van Gerrit Meeuwsen en sien zeun Gijs naor de amsterdamsche Karmis“, een der eerste novellen, zoo niet de eerste, van Cremer. In het laatste vooral was zijn comisch talent onovertreffelijk.

Dagblad van Zuid Holland en sGravenhage, 6 september 1893:

evenals in Duitschland, wettelijk geregeld werden.

Een recht, waarop de besteller aanspraak had, was waardeering, die niet overslaan moest in ophemeling, maar ook niet moest afdalen in geringschatting of afkeuring. Spr. eindigde zijn rede met de beste wenschen voor den Bond uit te spreken.

Na een pauze droeg de heer Messink voor Cremer's Overbetuwsche novelle: **Gerrit Meeuwsen** en zien zeun op reis naar de Amsterdamsche karmis.

The humour of Holland, 1894:

FARMER GERRIT'S VISIT TO AMSTERDAM.

Gerrit Meeuwsen and his son Gijs, living in the depths of the country, in the Betuwe district (the old Batavian Island, between the Rhine and the Waal), have made up their minds—after long deliberation—for an expedition by rail to the Amsterdam kermis. As they have never left home before, preparations are made which suggest an Arctic voyage, and they take a solemn farewell of their friends and relations. The railway station is safely reached, after a drive of many miles; and Gerrit severs the last link, so to speak, by sending back Jan—the farm-man—with the trap.

"G'MORNING," said father and son, at once.

"Good-morning, friends," replied the station clerk, who was seated at a table doing sums.

Meeuwsen took off his great woollen gloves, hauled out his double-cased watch, and said, "Might it be about time for the railway to come?"

"Don't know," answered Gijs, who thought that his father was asking the question of him.

The clerk, a good-natured fellow, understanding that the question was addressed to him, replied, "Oh! I suppose you mean the *train*. Yes, that will be coming by very soon, —perhaps in thirteen, or fourteen, or fifteen minutes. Where do you want to go?"

"To Amsterdam," replied Meeuwsen.

"Amsterdam—third-class?" asked the clerk.

"Third-class, what's that?" returned Gerrit.

"Three classes, you know, my good friend," the clerk explained; "first, second, and third. The first is the dearest, the second middling, and the third the cheapest."

"Then the third won't do for us, nor the second neither," said Gerrit. "I always sit in the first seat at church in our village, for I be churchwarden."*

---

* The official known in a Dutch church as *Kerkmeester* combines in himself functions analogous to those of the English clerk and churchwarden, or the Scottish beadle and precentor.

ever have deciphered it—only the total was clear : 16f. 80—accurately reckoned. Gerrit thought, but said nothing ; paid ; started, when he was told that a tip was expected of him, over and above the bill, but paid it ; and left the Verdoel by the first omnibus, and Amsterdam by the first train.

“That’s over !” said Gerrit, sitting safe and sound once more beside his Griet in the kitchen. “Once is well enough—but never again ! And I had everything first-class !”

This was true enough : for on the return journey he had managed to get into the right compartment of the train—though, to say the truth, he found it much less comfortable than the other.

And Gijs ? Gijs was as blythe as a foal in the meadow, when he found himself at home again. When he told Mijn about the circus, and the young ladies in gilt caps who had sold him wafers, and tried to flirt with him, she turned as red as fire, and said it was scandalous ; but the cup and saucer, which, contrary to all expectation, had reached home uninjured, were duly admired by her. And when Gerrit, one fine evening, had some of the neighbours in to help in the pig-killing, and entertained them in the kitchen when work was over, the monster cake was tasted, and Gerrit profited by the opportunity to relate all his adventures. Then said Brother-in-Law Kresel, that such a thing hadn’t happened within the memory of man !—and Baas Janssen, that morality was getting into a frightful state !—and the old Teunis farmer concluded, “What does a man want on the ice in his clogs ?”

J. J. CREMER.

— **Lezing Bresson.** Vrijdag avond j.l. trad de heer J. N. Bresson, hoofd van de Roomsche Katholieke school, als spreker op in eene vergadering der Katholieke Vereeniging. Hij droeg voor: „De reis van **Gerrit Meeuwsen** en zien zeun naar de Amsterdamsche kermis”, van J. J. Cremer, „Het verhaal van oom Jan”, van F. Haverschmidt, „Een Zondagmorgenverrassing”, van Justus van Maurik. Hij gaf al deze stukken terug op eene wijze, geheel in overeenstemming met de gedachte van de drie zoo verschillende schrijvers. Men weet trouwens, dat de heer Bresson een bijzonder talent in dit opzicht heeft.

De gulle lach, dien de spreker zijnen talrijke hoorders bij herhaling afdwong en de herhaalde blijken van tevredenheid, die zij hem voortdurend gaven, waren zeker eene groote voldoening voor den begaafden spreker.

Leeuwarder courant, 3 december 1895:

volgden, bewezen dit ten overvloede.
De heer J. N. Bresson had de welwillendheid als tweede spreker op te treden, met de voorlezing van Cremers Overbetuwsche novelle „De reis van **Gerrit Meeuwsen** en zijn zoon naar de Amsterdamsche kermis.” Het lijkt zoo eenvoudig en zoo gemakkelijk dat voorlezen eener novelle, en toch eischt het veel studie. Om Cremers novellen tot haar recht te brengen is echter studie alleen niet voldoende, daartoe zijn ook noodig talent en aanleg. Zaterdag avond is opnieuw gebleken, dat de heer Bresson zich mag verheugen in het bezit van alle middelen, vereischt om Cremers novellen goed te lezen. Hij gevoelt en hij ziet wat hij leest en leest tevens zóó, dat ook zijne hoorders het gevoelen en, als ware het, elk tafereeltje vóór oogen hebben. Den heer Bresson, zelf een kind der Veluwe, was het als aan te zien, dat hij zijn beroemden gewestgenoot hoog schatte, dat hij zijn lievelingsschrijver volkomen tot zijn recht wilde brengen.

Provinciale Drentsche en Asser courant, 25 januari 1896:

Zuidlaren, 22 Jan. In de heden gehouden vergadering van het Depart. der Mij. tot Nut van 't Algemeen, zooals de meeste dier vergaderingen alhier gewoonlijk slecht bezocht, trad als spreker op de heer G. S. van der Woude, hoofd der school te Gasselte, met de bekende stukjes van van Maurik: „Sjènes maken”, „Een standje” en „Grog Americain”, en „**Een Betuwsch landman** met zijn zoon op reis naar Amsterdam”, van J. J. Cremer, welke door hem op verdienstelijke wijze werden voorgedragen.

Jammer dat de heer v. d. W., in deze streken als goed spreker bekend, voor zoo weinig belangstellenden moest optreden.

Provinciale Drentsche en Asser courant, 27 februari 1897:

paar stuks, niets benouden.
Dalen, 25 Febr. Gisteravond hield het Departement Dalen der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen zijn derde vergadering in dit seizoen. Als spreker trad op de heer G. S. v. d. Woude, hoofd der school te Gasselte. De volgende drie nummers werden door hem op meesterlijke wijze voorgedragen: »Arme menschen" van Kleefstra, »De reis van **Gerrit Meenwsen** en zien zeun noar de Amsterdamse karmis" van J. J. Cremer en »Het diner van Manus" door J. van Maurik. Met een warm woord van dank aar den spreker en een hartelijk »tot weerziens" sloot de voorzitter op den gewonen tijd de vergadering.

Haarlem's dagblad, 20 januari 1898:

Dinsdagavond had eene buitengewone Vergadering van het departement Haarlem der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen alhier in de groote zaal der Societeit „de Kroon" plaats. Als spreker trad op de heer L. Jansen Fzn. van hier, die zich op het gebied van voordragen reeds een goeden naam heeft verworven. Ook ditmaal wist hij zijn auditorium van 't begin tot het einde te boeien; vooral de voordracht „Een St.-Nicolaasavond" gaf hij op gevoelvollen wijze weer. Het humoristisch gedeelte, dat na de pauze volgde, viel ook zeer in den smaak. Het overbetuwsch dialect in de voordracht „De reis van Gerrit Meeuwsen met zien zeun Gijs noar de Amsterdamse karmis", kwam goed tot zijn recht. Niet minder voldeed „de Angstavond", welke voordracht de aanwezigen hartelijk deed lachen. Hierop volgden nog twee aardige stukjes „De vertrapte pier" en „het zoutvat", waarna de vergadering te half elf was afgelopen.

Schager courant, 6 februari 1898:

— Wieringen.
J. l. dinsdag hield de Vereeniging „Eensgezindheid” haar vierde bijeenkomst op de bovenzaal van den heer C. C. Koorn.
Als spreker trad op de heer H. Baz, met: Een Betuwsch landman met zijn zoon naar de Amsterdamsche kermis, door J. J. Cremer; als tweede spreker de heer J. Brunt, met: Groninger dienst-

Dagblad van Zuid Holland en sGravenhage, 9 november 1898:

Groninga-Frisia.
Deze Vereeniging vergaderde gister-avond in *Café Luyben* tot het houden van een lees-avond. De heer H. Moolenbeek was aan 't woord met Cremer's „Reis van Gerrit Meeuwsen en zien zeun naor de Amsterdamsche kermis”, welke voordracht de spreker in twee deelen verdeelde.
Het talrijke publiek vermaakte zich kostelijk met de geestige beschrijving, voorzeker niet het minst te danken aan de uitstekende reproductie van den heer Moolenbeek, die het Geldersch dialect zeer goed machtig bleek te zijn. Ook de toon en expressie van het overige waren juist.

Ida Heyermans – Een bonte rij, ca. 1899:

Ida Heyermans, Een bonte rij, leesboek voor de laagste klassen der middelbare scholen; tweede bundel. Uitgave van H. Honig te Utrecht.
Juffr. Heyermans' tweede bundel schijnt ons over 't algemeen niet slecht samengesteld, maar zij heeft het zich met kiezen niet moeielijk gemaakt. Waarom ook? kan men zeggen; wat goed was, blijft goed; „Kapitein Pulver,” „De reis van Gerrit Meeuwsen,” „Mijmeringen van een telegrafist,” „Uit den tijd toen ik een lief vers maakte,” komen in deze nieuwe bloemlezing, evenals in alle vroegere voor. Met Van Lennep, Cremer, de oude heer Smits, Lodewijk Mulder, zijn ook

Ida Heyermans – Een bonte rij, 1900-1904:

57. Kapitein Pulver. (J. VAN LENNEP)	186
58. Het Kameleon. (A. C. W. STARING)	202
59. De reis van Gerrit Meeuwsen en zien zeun noar de Amster- damse karmis. (J. J. CREMER).	204
60. Boutade. (P. A. DE GÉNESTET)	215
61. Mijmeringen van eenen telegrafist. (DE OUDE HEER SMITS)	216
62. Turksche beeldspraak (P. A. DE GÉNESTET).	221

Ida Heyermans, Een bonte rij, leesboek voor de laagste klassen der middelbare scholen; tweede bundel. Uitgave van H. Honig te Utrecht.

Juffr. Heyermans' tweede bundel schijnt ons over 't algemeen niet slecht samengesteld, maar zij heeft het zich met kiezen niet moeielijk gemaakt. Waarom ook? kan men zeggen; wat goed was, blijft goed; „Kapitein Pulver,” „De reis van Gerrit Meeuwsen,” „Mijmeringen van een telegrafist,” „Uit den tijd toen ik een lief vers maakte,” komen in deze nieuwe bloemlezing, evenals in alle vroegere voor. Met Van Lennep, Cremer, de oude heer Smits, Lodewijk Mulder, zijn ook

L'union Fraternelle, 19 juli 1902:

Ernst en luim wisselen elkaar af in het leven. Zoo ook hier.

„De reis van Gerrit Meeuwsen met zien zeun Gijs naar de Amsterdamse karmis”, het stuk bij uitnemendheid van onzen Gelderschen Cremer, in stem en beeld gebracht door den heer Jansen.

Wij zien hen zitten, vertrekken, aankomen, zoeken, zwieren, dien Gerrit, het type van een Betuwschen boer, met zien zeun Gijs.

Wij wanen ons in een dier grootsteedsche hotels, waar wippende kelnertjes ons met een mondje vol Fransch een fooi uit den zak buigen, genieten van de bewonderende uitroepen van vader en zoon op de kermis, begrijpen dien

Zutphensche courant, 17 maart 1903:

Vóór de pauze droeg spr. voor „Vaders engel” van P. Heering. Deze novelle met zijn ernstigen inhoud, werd gevolgd door het aardig komische van J. J. Cremer: „De reis van Gerrit Meeuwsen en zijn zoon naar de Amsterdamsche kermis.”

Beide stukken werden meesterlijk voorgedragen. De voorzitter sloot met hartelijken dank aan den spr. deze laatste vergadering.

De Graafschaps-bode, 18 maart 1903:

voor de Leesvereeniging werd Vrijdagavond vervuld door den heer J. C. Benit van Terborg. De societeitszaal Op 't Blik was goed bezet. Vóór de pauze droeg spr. voor „Vaders Engel” van P. Heering. Deze novelle met zijn ernstigen inhoud werd gevolgd door het aardig komische van J. J. Cremer: „De reis van Gerrit Meeuwsen en zijn zoon naar de Amsterdamsche kermis.” Beide stukken werden meesterlijk voorgedragen. De voorzitter sloot met hartelijken dank aan den spr. deze laatste vergadering.

Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche waard, 18 maart 1903:

— De in ons vorig nummer aangekondigde avonden behoeve van de schoolkinderen om een reisje te maken naar den Haag en Scheveningen, is Donderdagavond gegeven. Voor een talrijk publiek traden achtereenvolgens op de heeren A. van der Poest Clement, dr. Tuinstra, Van der Werff en Ds. F. Sinninghe Damsté. De heer van der Werff opende de bijeenkomst en sprak de menigte een hartelijk welkom toe, waarna de heer v. d. Poest Clement eene novelle van Cremer (Gerrit Meeuwsen) voorlas, dat den lachlust soms zeer opwekte.

Aaltensche courant, 21 maart 1903:

— De leden der Leesvereeniging alhier waren Vrijdagavond met hunne dames goed vertegenwoordigd toen de laatste spreekbeurt in dit seizoen vervuld werd door ds. Benit van Terborg. Voor de pauze las spreker eene novelle van ds. P. Heering voor, getiteld „Vaders engel”, terwijl na de pauze werd voorgedragen „Gerrit Meeuwsen en zijn zeun naar de Amsterdamsche karmse.”

Provinciale Drentsche en Asser courant, 20 oktober 1903:

Barger-Oosterveen, 17 Oct. De leeskring „Onder Ons” te Dordschebrug, die 22 leden telt, vergaderde in 't logement van den heer Poulusma. Na eenige huishoudelijke zaken afgehandeld te hebben werd het woord gegeven aan den heer J. Schonewille, onderwijzer alhier, die op verdienstelijke wijze voordroeg de novelle van J. J. Cremer „De reis van Gerrit Meeuwsen en z'n zeun naar de Amsterdamsche kermis”. Bovendien werden nog eenige humoristische bijdragen gegeven door de heeren Schonewille, van Veen

Sumatra bode, 23 januari 1906:

MET TOESTEMMING VAN DE BEVOEGDE AUTORITEIT.

P R O G R A M M A

van de uitvoering te geven ten bate van het
Algemeen Nederlandsch Verbond
ZATERDAG 27 Januari a.s.
in „DE EENDRACHT”. Aanvang des avonds om 9 $\frac{1}{4}$ uur.

10.	Het Volkslied	Orkest.
20.	O God! verlaat mijn Aerland niet	Mannenkoor.
30.	Het Kind , toneelstuk in een bedrijf Hoijermans	
40.	Jonge liefde	Gottfried Mann)
	Mijn lieken is mijn Sonnet	W. F. G. Nicolai) Sopraan-so'o.
	De Kerkrook	van Ieterode)
50.	Andante	Gottfried Mann Cello en piano.
60.	Nu laat ons allen Gode loven! (Leis uit de 16e eeuw)	Quartet voor vrouwen-stemmen.
70.	Voedspraak	
P A U Z E.		
80.	De reis van Gerrit Meeuwsen en zien zeun naar de Amsterdamsche kermis, Cremer, Voordracht.	
90.	Denk er aan.	G. A. Heinze, Trio voor vrouwen-stemmen.
	Lento	Carl van Rensse. Duo voor vrouwen-stemmen.
100.	Berceuse	Emile Dunkler. Cello en piano.
110.	Walschmus, oude volkszetting	Orkest.

Entree, per persoon f 0.75
Na afloop gelegenheid tot dansen.

De algemeene repetitie zal plaats hebben op DONDERDAG 26 Januari a.s. des avonds om 9 $\frac{1}{4}$ uur en is uitsluitend toegankelijk voor militairen.
8.9 Het voorlopig bestuur van de afdeeling Padang.

De Texelsche courant, 1 januari 1907:

De COCKSDORP, 29 Dec. De heer J. de Jongh, de bekende declamator op ons eiland, trad hier op den 1sten Kerstdag in het lokaal van den heer Buijs voor het publiek op.

ZEd. droeg achtereenvolgens met veel succes voor :

Een Walchersche vertelling, Twee tegen één, door Beunke, De reis van Gerrit Meeuwssen met zijn zoon Gerrit naar de Amsterdamsche kermis door J. J. Cremer Dat getob met onze jongens door J. Courageen Schoolbezoek door J. de Jongh.

De opkomst was niet groot, hetgeen wel jammer was, daar de verschillende stukken meesterlijk werden voorgedragen.

Tubantia 14 december 1909:

Zondagavond had in 't gebouw *Irene* van wege „Evangelië en Vrijheid” (afd. van den Ned. Protetantenbond) eene *Gezellige Bijeenkomst* plaats, die zich in een zeer druk bezoek mocht verheugen.

Bij afwezigheid van den Voorzitter, presideerde ds. H. G. Oldeman de bijeenkomst en riep allen een hartelijk welkom toe.

Als spreker trad voor de pauze op de heer W. Herman de Groot, die tot onderwerp zijner voordracht gekozen had: „Wat lezen is, en hoe gelezen moet worden”. Tevens noemde spr. eenige werken van goede schrijvers, zooals o.a. „de Pastorie van Mastland”, van Van Koetsveld enz. waarna spr. voordroeg; „Mijn ouders huis” van Fr. Haverschmidt uit „Familie en Kennissen”, „De zelfmoordenaar” van den zelfden schrijver uit „Saikken en grimlachjes” en eene novelle van Cremer, getiteld: „De reis van Gerrit Meeuwssen en zien zeun Gijs naor de Amsterdamsche karmse”, welke voordrachten alle in den smaak der aanwezigen vielen.

Van ver en nabij, leesboek, 1911:

Nieuw-Nederland (XVIIIe Eeuw.)	186
40*. J. REVIUS: Danckliet.	190
41*. A. AGHINA: Holland.	191
42. J. J. CREMER: De Reis van Gerrit Meeuwsen en zien zeun naor Amsterdam.	192
43. A. DE VLEGER: De Pyramiden.	200
44. IAN MACLAREN: De Preek zijner Moeder.	206

Winschoter courant, 24 december 1911:

arme meisje op, wees vriendelik voor
haar, verpleeg haar voorlopig en laat
haar dan opnemen in een liefdege-
sticht, de stakkerd . . .

De kermiscène doet in de verte
denken aan de avonturen van **Gerrit
Meeuwsen** en zien zeun Gijs op de
Amsterdamse karmis, en is de heer
de Meester ook ongetwijfeld krachti-
ger en dieper schilder dan Cremer
was, er blijft in de lotgevallen van
het onervaren, trouwhartige maar
haast-ontoerekenbare, meisje, ver-
pleet te . . .

De stem uit Belgie, 31 december 1915:

LONDENSCH E HERDRUKKEN.

UIT DE NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE.

J. J. CREMER: Uit "Betuwsche Novellen."

DE REIS VAN GERRIT MEEUWSEN EN ZIEN ZEUN NOAR DE AMSTERDAMSE KARMIS.

Still—het begint aandoenlijk: 't Is negen uur in den avond. Gerrit zit met z'n Griet en z'n zeun Gijs bij 't vuur, en zeggen met hun driem—niet.

Griet veegt met haar voorschot een traan weg.

"Moar bl' dan nou gek?" zegt Gerrit.

"Zit 'aweer te grienen? 't is dan krek of we de wereld utgaan."

"De wereld nen, de wereld niet," zucht Griet, "moar 't darp toch: en dan de lokketiet—de lokketiet! Meister zit lust nog dat ze zoo koldertig wouten, en tegenswoordig toesers en alied uit den weg sprongen. Ik kan dr' van seiden."

"Meister is 'en gek en gij hint zoo wies as de rest," hernam Gerrit. "Loaten ze oer niks verdrienen."

"En de kranten," hernam Griet, "of 't doar niet in steet; 't is 'en ding! 'en minis is toch 'en minis!"

"Non, m'n goeie ouwe Griet," zei Gerrit, "loawwe ons nou niet veralterseren; 't is bepaald en we kunnen zoo siet moer 't huns blijven. Domeni hek 't gezeld, de meester ook; op 't kastel he'n ze m' allomol 'en goeie reis gewant, dus, lig nou niet te lannetieren. Moak de wrungel maar vertig, went v'en vieren moww' al vort."

Griet keek niet zeer vrolijk: dat woordje "ouwe" had haar maar half bevalen—vier en veertig, op 't best van 't leven!—En dan die lokketiet, en allehande vermakken

"Voader is 'r bij," zei Gijs geruststellend: "Nou Mij, Atjeus, 'k mot vort!"

"t Scheen wel of Mij, die er voor een hoerri lang niet slecht uitsie, van den slungel hield."

"d' Amoor niet schel," had Jan Peter dukels gezeld—blind had ie alied zoo'n aversecht woord gevonden: "A' blind bint," zei Jan Peter, "dan zie je niks, en ka'j nooit geen sjenetigheid in 'en ander kriegen."

Of Mij nu op dit punt schel zag, weten wij niet, moar, ze vond Gijs wel 'en slungel en soms oakkelik blien, moar, 't was hoar nê, en hie meide 't zoo best, en ze vond 'm nog zoo min niet, en—maar dit is au niet bekend of ze 't gedacht heeft—hij was de eenige zeun van een Meewesen: 'en groote boerderij, en schijven! doar wast 't keele darp van te preaten; wel viermaal zooveel as hoar voader, en—dit moet nog in ressen."

Mijste scheen dan van Gijs te houden, want ze des krek as moeder Meewesen had gedon; ze begot greserig in de angastes te worden, en er viel spoedig een zine traan in de koolklaai, die ze, toen Gijs binnenkwam, van sins was gewest te verborben, en ze zei niks as: "Gijs!"

En Gijs werd ook aangedaan, en stelde haar gerust met de woorden: "t is niks."

En Mintje zei weer: "A' maar gezond blief!"

Gijs hoopte dit ook en—keek op 't harlozie.

"As je—me—moar—niet—verget," hikte Mijste.

"Non verrechtig niet," betuigde Gijs.

"Dr' zin dr' doar zoo veel," zei Mijste, waarlijklijk met het oer op hare sekse.

"Jou," knikte Gijs toestemmend; en nogmaals op 't horige ziede: "k Mot vort! Ofen oavend soom—Nou, Mij, houd oe kerstend."

"Voader is 'r bij," zei Gijs geruststellend: "Nou Mij, Atjeus, 'k mot vort!"

"t Scheen wel of Mij, die er voor een hoerri lang niet slecht uitsie, van den slungel hield."

"d' Amoor niet schel," had Jan Peter dukels gezeld—blind had ie alied zoo'n aversecht woord gevonden: "A' blind bint," zei Jan Peter, "dan zie je niks, en ka'j nooit geen sjenetigheid in 'en ander kriegen."

Of Mij nu op dit punt schel zag, weten wij niet, moar, ze vond Gijs wel 'en slungel en soms oakkelik blien, moar, 't was hoar nê, en hie meide 't zoo best, en ze vond 'm nog zoo min niet, en—maar dit is au niet bekend of ze 't gedacht heeft—hij was de eenige zeun van een Meewesen: 'en groote boerderij, en schijven! doar wast 't keele darp van te preaten; wel viermaal zooveel as hoar voader, en—dit moet nog in ressen."

Mijste scheen dan van Gijs te houden, want ze des krek as moeder Meewesen had gedon; ze begot greserig in de angastes te worden, en er viel spoedig een zine traan in de koolklaai, die ze, toen Gijs binnenkwam, van sins was gewest te verborben, en ze zei niks as: "Gijs!"

En Gijs werd ook aangedaan, en stelde haar gerust met de woorden: "t is niks."

En Mintje zei weer: "A' maar gezond blief!"

Gijs hoopte dit ook en—keek op 't harlozie.

"As je—me—moar—niet—verget," hikte Mijste.

"Non verrechtig niet," betuigde Gijs.

"Dr' zin dr' doar zoo veel," zei Mijste, waarlijklijk met het oer op hare sekse.

"Jou," knikte Gijs toestemmend; en nogmaals op 't horige ziede: "k Mot vort! Ofen oavend soom—Nou, Mij, houd oe kerstend."

duurst, de tweede middelmatig en de derde het goedkoopst."

"Dan ze 'k van de dards niet gedind wizen, en van de tweede ook niet," hernam Gerrit, "k zit bie ons ten de kark ook in de eerste bank, want ik zie zooveel as karmester."

"In de eerste klasse?" zei de kerk verwoont. "Maar... weet je."

"Dat kan mien niet schelen! Ik wil 't er nou van hebben, heur iel!"

"Non 't is mij wel," zei de kerk, en hij stond op, ging naar 't hok der kaartjes, stempelde er twee en boarde het geld van den rijken boer.

"De spoor, Heere!" riep nu eensklaps de kerk, die met de vijftien minuutjes wat ruim gerekend had.

Gerrit en Gijs—de laatste met den reiserak—storden, door den kerk gevolgd, naar buiten. De trein, die naderde, scheen den reizigers hoe langer zoo grooter te worden, en, toen hij hen genadde was, deden vader en zoon onwillkeurig een schrede achter waarta.

Gerrit en Gijs wisten niet recht wat er met hen voorviel; maar toen zij hun bezinning herkegen—want de wind sneed hun scherp in 't aangezicht—zagen zij zich in een wagen geplaatst, die den wind aan alle kanten den vrijen doortocht liet, en waarin behalve zij, slechts twee passagiers gezeten waren.

"Slachte waar van 't geld," bromde Gerrit.

"Nou, kom dan hier zitten," riep één der medereizigers, die aan de overzijde der boeren achterleed. "Hier zit uwe op de eerste bank achteruit."

Gerrit zag zijn zoon aan, en beiden strompelden door den schokkenenden wagen naar de andere zij, en namen die eerste plaatsen in bezit.

"Ik?" zei Gijs, vreemd opziende: "noar de karmis; is 't niet voader?"

Al de passagiers lachten, behalve drie of vier, die op de beturs moesten zijn.

"Ziede gek jong," grinnikte Gerrit: "Neen karmesterd," vervolgde hij tot den conducteur: "Noar 'en jorment."

"Welk Hotel?" was de vraag: "Eerste, tweede, derde, vierde, vijfde klasse; Rondeel, Doelen, Munt, of mot je in de Nes...?"

Of Gerrit aan die derde dacht, waar hij eerst met Gijs had gezeten, in tegenstelling met die eerste klasse zijner verbeelding, waar hij later een plaats heeft gehad; zeker is het dat hij huerde op 't denkbeeld van die vijfde klasse, en 't antwoord was dan ook terstond gereed:

"Eerste klas man, eerste klas!"

De met menschen gevulde pijpenlade kwam in beweging, en ouwe boeren, die meester wel is van de radbroekmagine hadden heuren spreken, meinden: dat zoo'n eumnius en radbroekmagine op roajen was.

"Vieux Doelen!" riep de livreknecht van den ondernemer der omnibussen, tegen den nevenman van 't portier glimlachend knipogende.

De kast hield stil; en Gerrit en Gijs werden gewent om uit te stappen.

Hoe ze door al die kaseen heenraakten was haast onbegrijpelijk en tweemaal kwamen de haken der velleeren leers van Gijs in sanraking met omleerde eksteroogen 't welk den eigenaars een: "Hol kempet!" en: "Stommen zel!" onlokte.

"Hoeven is 't?" vroeg Gerrit.

De conducteur keek eerst rond, en zei toen zacht: "Ieder maar tien stuiverjes mijnheer, omdat Uwees 't is."

Meewesen betande een gulden; en op de vraag: "Of er nog geen kleinigheidje voor hem kon overschieten?" beantwoordde de oude boer die vraag met den schelm een

De avondpost, 5 december 1918:

— Gisteravond heeft de heer H. J. Messink, de welbekende pianist en declamator, alhier, zijn jaarlijksche soirée gegeven in „Ons Huis”, Prinsegracht. De zaal was wederom dicht bezet en het succes buitengewoon. Daverende toejuichingen vielen den heer Messink ten deel voor zijne vertolking van de Concert-etude op. 23 no. 2, van Rubinstein; de Tarantella, van Moszkowski; het Spinnerlied uit „Der Fliegende Holländer”, van Wagner; en het F-Mol-Concert, van Weber. Ook de voordracht in Betuwsch dialect, van Cremer, „De reis van Gerrit Meeuwse en zien zeun Gijs noar de Amsterdamse Karmis”, oogstte veel bijval. Naar wij vernemen zal eene herhaling van dezen avond volgen, ten bate van een weldadig doel.

Rotterdamsch nieuwsblad, 1 mei 1920:

V. I. O. S.

De Chr. gemengde reciteer- en debat club „Vriendschap is ons Streven“, gaf gisteravond in het wijklokaal aan de Vijverhofstraat, haar eerste uitvoering. De voorzitter de heer J. v. Keulen Jr., opende de bijeenkomst met gebed en het doen zingen van Ps. 27:7.

Het programma werd verdienstelijk afgewerkt. Voor de pauze vier nummers, waarvan de voordracht: De burgemeester is gemobiliseerd (door vijf personen), zoo mede de samenspraak tusschen boer en fotograaf, de lachspieren der aanwezigen zeer in beweging brachten. Doch ook het meer ernstige, zooals „Inkwartiering“ en „Eliza's vlucht“, viel zeer in den smaak.

Na de pauze werd nog voorgedragen: „De reis van Gerrit Meeuwsen en zien zeun noar de Amsterdamsche Karmis“ (van J. J. Cremer) en „De legende van den Drachenfels“. Verder nog een voor

Geschiedenis van de Drentse literatuur 1816:

Dit reisverhaal bevat ook een aantal brieven van Berend-oom aan zijn huishoudster Anna. De brieven zijn door Lesturgeon in het Drents geschreven.²²⁷ Al met al staat er in dit boek meer streektaal dan in het relaas van de Podagrissen, maar nog steeds niet veel. Als variatie op dit thema, zou pas in 1856 J.J. Cremer in het Betuws *De reis van Gerrit Meeuwsen met zien zeun noar de Amsterdamsche karmis* schrijven. J. Bergsma constateerde in de NDVA van 1919 zeer terecht dat Boom en Lesturgeon beïnvloed waren door de vele reisbeschrijvingen in dagboekvorm, die sinds het eind van de achttiende eeuw in de mode waren.²²⁸

J. te Winkel – Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde 1922:

Zijne eerste Overbetuwsche novellen¹⁾, een vijftal, schreef CREMER toen hij zich bij zijn huwelijk te Loenen aan de Vecht had gevestigd, vanwaar hij eerst in 1857 naar Den Haag verhuisde. Het zijn „Wiege-Mie” (1852), „De rechte Jozef” (1853), „De oude Wessels en zijn gezin” (1854), „Deine meu” (1855) en het dwaas-vermakelijk verhaal van „De reis van Gerrit Meeuwsen en zien zeun noar de Amsterdamsche Karmis” (1853), zóó uiterst komiek, dat men er tranen bij lacht, zooals wel vooral zij deden, die het voorrecht hadden, hem zelf het te hooren voordragen, want in die kunst was hij onovertroffen. Met sobere gebaren en slechts geringe verandering in zijne sprekende gelaatstrekken was hij in staat aan zijne woorden zulk eene aanschouwelijkheid te verleen, dat de geoeffendste tooneelspeler hem had mogen benijden. BEETS zeide eens van zijne voordracht: „Wie Cremer *leest*, kent slechts zijn twintigst deel: alleen wie Cremer *hoort*, kent hem geheel. Men kan door 't oog niet dan *een weinig* hooren van 't geen hij ons te aanschouwen geeft door de ooren”.

D. de Groot e.a. Nederlandsche letterkunde. 1923.
Opgenomen in de bloemlezing:

Stemmen des tijds, 1924, no. 3:

Het genre Over-Betuwsche novellen is in onze letterkunde zeer bekend door de bundels van J. J. Cremer uit het midden der vorige eeuw. Zelfs hebben „'t Pauweveêrke”, „'t Kriekende kriekske”, „Kees Springer in de kerk”, „De reis van Gerrit Meeuwsen en zien zeun naor de Amsterdamse Karmis” e. d. langen tijd een buitengewone populariteit genoten. De vrijwel eenige vertegenwoordigers van het soort, karakteristiek in hun locale kleur, geestig dikwijls ook en levendig van uitbeelding, hadden deze novellen veel, dat die populariteit verklaren kan, en, ofschoon deze zwaar geleden heeft van de felle tachtigersstormen, geheel verdwenen is ze nog altijd niet. Toch — het is al dikwijls genoeg gezegd en bewezen — misten Cremers verhalen, bij al hun qualiteiten, elke diepere visie op karakters. De menschen uit deze novellen zijn geen menschen, maar gepersonifieerde deugden of ondeugden. Niet een hoogmoedige is de hoofdpersoon uit „'t Pauweveêrke, maar de hoogmoed, Gijs Meeuwsen is niet een onbeholpen slungel, maar de onbeholpenheid; er is geen psycho-analyse, maar dik-opgelegde bedoeeling. En dit doorgaande gebrek van alle novellen heeft de belangstelling in onzen tijd zeer sterk doen verminderen.

Nieuwe Hoornsche courant, 3 november 1924:

— LUTJEBROEK.

Nut. — Vergadering met dames van het onderlinge Nut, werd Donderdag 30 Oct. j.l. gehouden ten huize van den heer A. Ruijter. Aanwezig waren 17 heeren en 16 dames.

De heer C. v. d. Oord Sr. trad als spreker op en had tot onderwerp gekozen: „De reis van Gerrit Meeuwsen en zijn zoon Gijs, naar de Amsterdamsche kermis.”

F. Bastiaanse — Overzicht van de ontwikkeling van de Nederlandsche letterkunde, 1927.
Ongenomen bij de bloemlezing:

§ 8. TEKSTEN BIJ § 7

A. CREMER.

UIT: **DE REIS VAN GERRIT MEEUWSEN** EN ZIEN ZEUN NOAR
DE AMSTERDAMSCH E KARMIS.

[Bet. Nov. 1856]

Het eerste tooneeltje speelt in de Betuwe, waar Gerrit tot groote consternatie van „z'n Griet", zijn plan doorzet om met zijn zoon Gijs, den volgenden dag naar Amsterdam te gaan. Dan volgt de trein-reis, de aankomst in Amsterdam, de boeren op zoek naar hun hotel, hun verblijf aldaar, het gaan naar de kermis en de behouden thuiskomst, met het volgende slot: En, toen Gerrit op 'en goejen oavend volk bij zich op de slacht had, en d'r ook al van den monsterkoek was gepruifd, en bij die occasie zien weervoaren vertelde, toen zei zwoager Kresel: dat 't ien de hugt niet te venden was; en baas Janssen: dat 't met de zêjen achteruutgoeng; en de oude Teunisboer besloot: „Wat duu'j ook met de klompen op 't ies!"

„Mijnheer naar. . . ?" vroeg de omnibus-conducteur in een groene jas met z w a r t zilver afgezet, aan den persoon, die 't dichtst bij 't portier was gezeten:

„Den Dam," was 't antwoord.

„Botermarkt," zei een ander.

„Rokin No. 11," klonk het hier: „De Munt," weder daar.

„Mijnheer. . . ?" zei de nieuwsgierige man, Gijs aansprekende.

„Ik?" zei Gijs, vreemd opziende: „noar de karmis; is 't niet voader?"

Al de passagiers lachten, behalve drie of vier, die op de beurs moesten zijn.

„Ziede gek jong," grinnikte Gerrit: „Neen, kammeroad," vervolgde hij tot den conducteur: „Noar 'en lozement."

„Welk Hotel?" was de vraag: „Eerste, tweede, derde, vierde, vijfde klasse; Rondeel, Doelen, Munt, of mot je in de Nes. . . ?"

Of Gerrit aan die derde dacht, waar hij eens met Gijs had gezeten, in tegenstelling met die eerste klasse zijner verbeelding,

Haagsche courant, 30 augustus 1927:

Donderdag 1 September zal het 100 jaar geleden zijn, dat de bekende literator J. J. Cremer te Arnhem geboren werd. Hij debuteerde als schrijver in 1851 met zijn historisch verhaal „De Lelie van 's-Gravenhage", daarop volgden o.a. de Over-Betuwsche novellen „Wiegemie" (1852), „Deina Neu" (1855), „Het Kriekende Kriekske" (1856) en Over-Betuwsche Novellen (1869), waarin zijn beste stukken zijn opgenomen, o.a. „**De reis van Gerrit Meeuwsen** en zien zeun noar Amsterdam", „Pauwenveertje" en „Kruizemuntje". Verscheidene schetsen schreef hij in „De Nederlandsche Spectator". In 1888 verschenen zijn gezamenlijke romantische werken van 1877—1881 in 12 deelen. Als gevolg van de sociale nooden in de tweede helft der vorige eeuw, verschenen zijn sociale romans „Hanna de Freule" en „Fabriekskinderen", als gevolg van welke laat-

Dagblad Nieuw Hoornsche courant, 20 januari 1936:

OBDAM.

Plaatselijk nut.

De derde bijeenkomst in dit seizoen had plaats in café De Hoop van den heer Stammis. Voorzitter, de heer Oonk opende met een hartelijk woord van welkom. De opkomst was niet zoo groot als de vorige maal. De rekeningen van het Nut werden nagezien door de heeren Peereboom en Jelsma en in orde bevonden. Voorzitter deelde mede, dat de rekeningen van de Floralia nog niet alle binnen gekomen waren. In kas van het Nut was f 82.67½.

De lezing voor dezen avond was in handen van mevr. N. Blauw-Saal. Zij had gekozen: De reis van **Gerrit Meeuwsen** en zien zeun naar de Amsterdamse kermis, door Cremer. Op boeiende wijze werd de geestige inhoud, waarom meerdere malen gul gelachen werd, weergegeven. Zij ontving een wel-

De lof van den boer, 1942:

Bij voorkeur liet men — tegelijk met de dorpsvertelling vertoonde zich de eerste spoortrein op Nederlandschen grond — den boer zijn dorp verlaten en de groote stad bezoeken, waar hij uit den aard der zaak wel een belachelijk figuur moest slaan — hetzelfde belachelijke figuur dat een stedeling slaat, die op een boerderij verzeilt, wat overigens niet zoo opvalt omdat de boeren door den band beschaafder zijn dan de stadsmenschen. Een van de eerste, en uit humoristisch oogpunt beschouwd meestgeslaagde Betuwsche novellen van Cremer is De reis van **Gerrit Meeuwsen** en zien zeun naar de Amsterdamsche kermis (1853). Men kan zich, deze novelle lezende, indenken hoezeer de begaafde voordrachtskunstenaar, die Cremer was, met de voorlezing van deze schets telkens en telkens weer successen heeft geoogst, al waren het dan wat goedkoope successen. Boer Meeuwsen en zijn zoon Gijs dienen hem alleen maar om de hoorders en de lezers aan het lachen te krijgen, en wanneer er al specimina van dit soort in de Betuwe hebben rondgelopen, ook dan nog moet men het in den schrijver laken, dat hij deze uitzonderingen tot typen heeft gecreëerd. Van het oogenblik af dat deze stompzinnige sukkels in den trein stappen (in de derde klas

Hugo Sanders - Jacob Cremer, 1959:

Deze vijf vertellingen dragen duidelijk de sporen van een overgang. Het zijn korte verhaaltjes, waarin nog allerlei motieven van de avonturenroman binnengeslopen zijn: de verleiding van een eenvoudig, arm meisje door een jonker; geheime documenten en brieven; een vondeling, die door arme dagloners wordt opgenomen en later een aardig kapitaaltje blijkt te bezitten. Alles uitermate geschikt om een aandoenlijke situatie te scheppen, maar niet passend in een dorpsvertelling.

Nog weinig aandacht schenkt Cremer hier aan het Betuwse landschap. Er is niet veel locale kleur; de mensen vormen geen geheel met de omgeving. Wel laat hij zijn boeren en boerinnen dialect spreken, maar niet zo algemeen als in zijn latere novellen. Cremer is er nog niet goed in. Het is een zoeken en tasten om een gaaf geheel te vinden en de juiste sfeer te treffen. Helemaal niet overeenkomend met het karakter van de rest is *De Reis van Gerrit Meeuwsen*. Hier is Cremer beïnvloed door allerlei humoristische reisbeschrijvingen, die na *The Pickwick Papers* overal ontstonden.² Een boer en zijn zoon maken voor het eerst van hun leven een reis, die wat verder gaat dan Arnhem of Nijmegen. Met de trein vertrekken zij voor twee dagen naar de Amsterdamse kermis. Het wordt een aaneenschakeling

¹ Voor meer bijzonderheden: Jan ten Brink, I, bl. 232 v.; Meertens, *De Nederlandsche dorpsvertelling voor 1850*.

² Vgl. Inleiding in hs. van genoemde novelle.

van dolle gevallen, waarin zij door hun naïeveteit en onhandigheid terecht komen. Hun avonturen in de trein, het bezoek aan een toevallig wat verdachte eetgelegenheid, de nacht in een deftig hotel, waar onze boertjes tenslotte op de vloer gaan slapen, omdat ze te diep in het zachte bed wegzakken: al deze situaties zullen wel de lachlust van lezers en hoorders opgewekt hebben. Op ons geslacht maakt dit soort humor een vrij goedkope indruk. Vóór Cremer hadden anderen hetzelfde grapje uitgehaald, waaronder van Zeggelen met *Pieter Spa's reize naar Londen* niet de minste was. Voor Cremer is deze novelle merkwaardig, omdat hij in al zijn andere vertellingen de boeren nooit met zijn spot te lijf gaat. Dit is de enige keer dat de boer bij hem verschijnt als een sukkel, die moet dienen om anderen te vermaken. Later zal hij de schaal weer in evenwicht brengen, als hij in *De Betuwsche Neef* een Hagenaar naar de Betuwe laat komen en zo de rollen omkeert.

Ondanks de vele zwakke kanten hadden deze vertellingen al dadelijk succes. Uitbundig in zijn lof was Kneppelhout, die Cremer begroette als een nieuwe ster aan de kim. Hij vergeleek hem met George Sand en Conscience en noemde hem minder kunstig en gewaagd dan de eerste, minder kinder-

In *Lidewyde* (1868), Conrad Busken Huet makes a young provincial, André, move to the city, where he makes the acquaintance of a *femme fatale*, Lidewyde, and also of an immoral womaniser, a physician named Ruardi. The latter has an affair with Lidewyde, but she has had enough of him. Lidewyde uses André for little games of her own; he falls under her sway and in the end he commits suicide.⁵⁶ The boy was just not up to urban evil. This is another lesson that literature of this kind teaches: a too sheltered upbringing makes a child vulnerable once the time has come for it to take part in adult life. Klaasje Zevenster has never heard of a brothel; André is not aware of how treacherously women in the city may behave.

There are also stories which have villagers come to the city to gape in admiration at its luxury, or to take a look at all those many things that are a-changing. Most often their curiosity serves them right, as in a story told by J. J. Cremer in local patois, *De reis van Gerrit Meeuwsen en zien zeun noar de Amsterdamse karmis* (The Journey of Gerrit Meeuwsen and His Son to the Amsterdam Fair, 1856). A farmer

Klaasje Zevenster heeft beschreven materiaal

Youtube, introductie in de novelle, 2024:

Inhoud

- Een Betuwse boer en zijn zoon gaan met de trein naar Amsterdam om daar de kermis te bezoeken.
- Zowel de treinreis, het hotel, als de kermis zijn nieuwe ervaringen voor de boeren.
- Op een hilarische wijze worden die ervaringen beschreven.
- Uiteindelijk gaan de boeren gedisillustioneerd naar huis.

www.jacobcremer.nl

Laatste bewerking: 18 februari 2024.